

Saila Lastikka

Käyttötarkoituksen ja sijainnin merkitys vapaa-ajan asunnon suunnittelussa

Käyttötarkoituksen ja sijainnin merkitys vapaa-ajan asunnon suunnittelussa

Saila Lastikka
Opinnäytetyö
Kevät 2022
Rakennusarkkitehti
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma

Tekijä: Saila Lastikka

Opinnäytetyön nimi: Käyttötarkoituksen ja sijainnin merkitys vapaa-ajan asunnon suunnittelussa

Opinnäytetyön englanninkielinen nimi: Importance of Use and Location in Design of Holiday Homes

Työn ohjaaja: Pekka Harju

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2022

Sivumäärä: 60 + 2 liitettä

Suomalaisen vapaa-ajan asumisen historia ulottuu 1800-luvun kesähuviloista nykyajan ympärivuotisiin täysin varusteltuihin vapaa-ajan asuntoihin. Vapaa-ajan asuntojen arkkitehtuuri toistaa ajan ihanteita, mutta suunnittelu on usein hieman persoonallisempaa. Vapaa-ajan asunnoissa on nähtävissä, että luontoarvot koetaan tärkeiksi. Niitä löytyy niin kaupunkien läheisyydestä, vesistöjen rannoilta kuin Lapistakin. Vapaa-ajan asuntoja ja niiden käyttäjiä on monenlaisia, joten niitä voidaan luokitella esimerkiksi käyttötarkoituksen, varustetason ja koon mukaan.

Opinnäytetyössä perehdyttiin suomalaiseen vapaa-ajan asumiseen, erityisesti mökkeilyyn. Opinnäytetyössä selvitettiin, millaista suomalainen mökkeily on ja minkälaisia mökkejä Suomesta löytyy. Työssä tutkittiin käyttötarkoituksen ja sijainnin merkitystä vapaa-ajan asunnon suunnittelussa.

Käyttötarkoituksen ja sijainnin merkitystä vapaa-ajan asunnon suunnittelussa tutkittiin suunnitelmalla kaksi lähtökohdiltaan erilaista vapaa-ajan asuntoa ja vertaamalla niihin tulevia ratkaisuja. Suunnittelukohteista tehtiin luonnostasoiset suunnitelmat, jotka vastasivat asetettuja tavoitteita. Vertailussa kohteiden yhdistäväksi tekijäksi nousi luonnonläheisyyden arvostaminen. Erot näkyivät selkeimmin käyttötarkoituksen mukaisissa valinnoissa eli siinä, mitä tiloja ja millainen varustelutaso mökkeihin haluttiin.

Asiasanat: vapaa-ajan asuminen, vapaa-ajan asunto, mökkeily, mökki, kesämökki, huvila, vuokramökki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

Author: Saila Lastikka

Title of thesis: Importance of Use and Location in Design of Holiday Homes

Supervisor: Pekka Harju

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2022

Number of pages: 60 + 2 appendices

The history of Finnish leisure time extends from 19th century summer villas to modern, fully equipped holiday homes, which are inhabited all year round. The architecture of Finnish cottages echoes the ideals of their time, but the design is often a little more personal. Natural values are important to users of the cottages. They can be found in the vicinity of cities, on the shores of water bodies and in Lapland. There are many types of holiday homes and their users, so they can be classified according to, for example, purpose, level of equipment and size.

The thesis introduced Finnish leisure-time housing, especially cottage living. The thesis investigated what Finnish cottage living is like and what kind of cottages can be found in Finland. In this thesis, the importance of the purpose and location in the planning of a holiday home was examined.

The importance of the purpose and location in the design of a holiday home was studied by designing two different holiday homes and comparing their design solutions. Draft plans were drawn up for the design sites that met the set objectives. The unifying factor in the comparison was the appreciation of closeness to nature. The choices according to the purpose, on the other hand, distinguished the cottages.

Keywords: cottage, summer cottage, villa, cottage living, Finnish cottage

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	VAPAA-AJAN ASUMINEN SUOMESSA	8
2.1	Mökkeily ennen ja nyt.....	8
2.2	Suomalaisten mökkien arkkitehtuuri.....	11
2.3	Mökkien maantieteellinen sijoittuminen	15
2.4	Rakentamismääräykset ja kaavoitus vapaa-ajan rakentamisessa.....	17
3	ERILAISET MÖKKITYYPIT	19
3.1	Eri asumisen tapaa toteuttavia tyyppejä	19
3.1.1	Perinteinen kesämökki.....	19
3.1.2	Hyvin varusteltu huvila	21
3.1.3	Vuokramökit ja mökkikylät.....	22
3.1.4	Siirtolapuutarhamökki	23
3.1.5	Erämökki.....	24
3.1.6	Nykyajan kylämökkeily.....	24
3.2	Lisärakennukset	25
3.3	Toteutustapa ja materiaalit	26
3.4	Mökkeilyn ympäristönäkökulma.....	28
4	SIJAINNIN JA YMPÄRISTÖN VAIKUTUS MÖKKEILYYN.....	30
4.1	Sijainti ohjaa mökkien aktiviteettejä.....	30
4.2	Luonto mökkeilyn lähtökohtana	31
5	SIJAINNIN JA KÄYTTÖTARKOITUKSEN MERKITYS VAPAA-AJAN ASUNNON SUUNNITTELUSSA	33
5.1	Suunnitelmien lähtökohdat	33
5.1.1	Umpilammen mökki	33
5.1.2	Pohjoisen mökki.....	34
5.2	Ympäristö suunnittelun taustalla.....	34
5.2.1	Perustamistavan valinta, alapohja ja ympäröivä maasto.....	34
5.2.2	Rakennusmassan sijoittuminen	35

5.2.3	Julkisivut	37
5.2.4	Aurinkoenergian hyödyntäminen.....	39
5.3	Tilojen suunnittelu käytön mukaan	42
5.4	Mökin varustelu tukee käyttötarkoitusta.....	47
5.4.1	Sauna	48
5.4.2	Varsinaiset asumisen toiminnot päämökkeissä	49
5.4.3	Tulisijan merkitys	50
5.4.4	Terassi oleskelupaikkana.....	50
5.4.5	Mökkien talotekniset ratkaisut.....	51
6	YHTEENVETO	52
	LÄHTEET.....	54
	LIITE 1 Umpilammen mökin luonnokset	
	LIITE 2 Pohjoisen mökin luonnokset	

1 JOHDANTO

Mökkeily on olennainen osa suomalaista vapaa-ajan kulttuuria. Suomesta löytyykin asukasluvuun suhteutettuna eniten vapaa-ajan asuntoja koko maailmassa. Suomalaisen vapaa-ajan asumisen historia ulottuu 1800-luvun kesähuviloista nykyajan ympärivuotisiin täysin varusteltuihin vapaa-ajan asuntoihin. (1, s. 7.) Aluksi vapaa-ajan asunnot sijoituivat kaupunkien lähistöille, mutta liikenneyh-teyksien parantuessa etäisyydet vakituisiin asuntoihin pitenivät. Nykyään mökkejä löytyy niin kau-punkien läheisyydestä kuin meren ja järvien rannoilta tai Lapista. (2, s. 60.)

Luonto on tärkeä osa suomalaisia elämänarvoja. Kiireisen arjen vastapainoksi halutaan luonnon rauhaa ja yksinkertaisuutta. Tämä näkyy myös suomalaisessa vapaa-ajan asumisessa. Moni suo-malainen haaveilee omasta vapaa-ajan asunnosta luonnon lähellä. (1, s. 10.)

Opinnäytetyössä perehdytään suomalaiseen vapaa-ajan asumiseen. Vapaa-ajan asunto voi olla myös esimerkiksi lomaosake, mutta tässä opinnäytetyössä vapaa-ajan asumista tarkastellaan eri-tyisesti mökkeilyn näkökulmasta. Kun työssä puhutaan vapaa-ajan asumisesta, tarkoitetaan sillä mökkeilyä. Suomalainen vapaa-ajan asuminen onkin pääasiassa mökkeilyä.

Opinnäytetyössä otetaan aluksi lyhyt katsaus suomalaiseen mökkeilyyn, sen historiaan, arkkiteh-tuuriin ja sijoittumiseen sekä tutustutaan mökkirakentamiseen vaikuttaviin määräyksiin ja kaavoitukseen. Työssä perehdytään erilaisiin mökkityyppeihin ja siihen, miten sijainti ja luonnonolosuh-teet vaikuttavat mökkeihin ja mökkeilyyn. Suunnitteluosuudessa vertaillaan sijainnin ja käyttötar-koituksen merkitystä vapaa-ajan asuntojen suunnittelussa.

Opinnäytetyössä suunnitellaan kaksi hirsirakenteista vapaa-ajan asuntoa, joiden lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Tutkittujen asioiden pohjalta valmistetaan suunnitelmat huoltovarmasta, omavarai-sesta pikkumökistä Umpilammelle sekä täysin varustellusta mökistä hiihtokeskuksen läheisyyteen. Opinnäytetyössä esiteltävät suunnitelmat ovat luonnostasoisia.

2 VAPAA-AJAN ASUMINEN SUOMESSA

Vapaa-ajan asuminen on erityisen suomalainen juttu. Asukaslukuun suhteutettuna Suomessa on eniten vapaa-ajan asuntoja koko maailmassa. (1, s. 7.) Eurooppalainen elinolotutkimus kertoo, että suomalaisilla on EU:n jäsenmaista yleisimmin kakkosasunto. Suomalaista mökkikulttuuria on selitetty Suomen nopealla rakennemuutoksella. Suurella osalla suomalaisista on yhä edelleen jonkunlainen kytkös maaseudulle. Tämä saa ihmiset kaipaamaan vapaa-ajan viettoon maaseudun rauhaan, luonnon läheisyyteen. Suomen vapaa-ajan asuntojen suurta määrää selittää myös se, että Suomi on vauras maa ja asutus on harvassa. Harvaan asutusta maasta löytyy tilaa vapaa-ajan asuntoa haluaville. (3, s. 11–12, 23.)

Vapaa-ajan asunnoiksi katsotaan rakennukset, jotka on tarkoitettu vapaa-ajan viettoon. Ne voivat olla joko vuokrauskäytössä tai yksityiseen asuinkäyttöön tarkoitettuja. Vapaa-ajan asuntoja on monen tyyppisiä, esimerkiksi kesämökkejä, huviloita ja lomaosakkeita. Vapaa-ajan asuinrakennus voi olla rakennettu niin, että se soveltuu pelkästään lämpimämmän vuodenajan käyttöön, tai se voi olla varusteltu myös talviasuttavaksi. (4.)

Kaksi kolmasosaa uusien loma-asuntojen rakentajista on yli 50-vuotiaita. Oman asunnon hankkiminen on yleensä ajankohtaisempaa nuoremmilla, joten vapaa-ajan asunnon hankkiminen siirtyy. Mökkien varustelutason halutaan olevan korkea, joten tämä kasvattaa mökkirakentamisen hintoja ja vie rakennushaavetta kauemmas. Nykyisin myös kaavamääräykset tuovat omat haasteensa uudisrakentamiseen. (5.)

2.1 Mökkeily ennen ja nyt

Mökkeily on alkujaan ollut vain rikkaamman väen ylellisyyttä. Suomessa kesämökkeily alkoi 1800-luvulla. Silloin varakas porvaristo alkoi rakentaa suurimpien kaupunkien lähetyville kesähuviloita, jotka oli tarkoitettu vapaa-ajan viettoon (kuva 1). 1900-luvulle tultaessa ja itsenäisyyden alkuaikoina huvilat olivat edelleen rikkaamman väen etuoikeus. (6.) Näiden kesähuviloiden varustelu oli yleensä samalla tasolla kuin kaupunkiasuntojenkin (7).

KUVA 1. Doepelin huvila Turun Ruissalossa 1800-luvulta (8)

Myös työväen luokalla oli 1900-luvun alussa jonkin verran vaatimattomampia kesäasuntoja, mutta varsinaisesti loma-asunnot yleistyivät rahvaan keskuudessa sotien jälkeen (kuva 2). Vuosien 1940 ja 1960 välisenä aikana kesäasuntojen määrä nelinkertaistui. Vuonna 1960 niitä oli jo 88 000. Pula-aikana rakennetut kesäasunnot olivat vaatimattomampia kuin aiemmat huvilat ja niitä alettiinkin kutsua yleisesti mökeiksi. (7.)

KUVA 2. 1900-luvun alussa rakennettiin myös vaatimattomampia kesäasuntoja (9)

1960-luvulla siirryttiin viisipäiväiseen työviikkoon, mikä lisäsi ihmisten vapaa-aikaa. Tämä sekä elintason kohoaminen ja kaupungistuminen olivat merkittävästi vaikuttamassa siihen, että kesämökkien määrä jatkoi kasvamistaan. Vuoteen 1980 mennessä Suomessa oli 250 000 kesämökkiä. Monet kaupunkeihin muuttaneet ostivat kesäpaikan entiseltä kotiseudulta tai ottivat suvun rakennukset vapaa-ajan käyttöön. (7.)

Mökkien varustelutaso on koko ajan kasvanut 1980-luvulta nykyaikaa kohti tultaessa. Voidaankin sanoa, että on palattu takaisin vuosisadan takaiseen kulttuuriin, jossa vapaa-ajan asunnolta vaaditaan samaa varustelutasoa kuin kodilta. Mökkien koot ovat kasvaneet ja useimmiten ne tehdään ympärivuotiseen käyttöön. (7.) Nykyisin jopa 60 % olemassa olevista ja rakennettavista mökeistä on talviasuttavia (5). Viime vuosina mökkien keskipinta-alat ovat nousseet merkittävästi. Yli 60-neliöisiä mökkejä oli vuonna 1970 15 prosenttia Suomen kesämökeistä ja vuonna 2013 niiden määrä oli jo 25 prosenttia. 2010-luvulla rakennetuissa mökeissä keskipinta-ala on jo yli 70 neliötä. (10, s. 20.)

Mökkibarometri 2016:n mukaan Suomessa oli 600 000 vapaa-ajan asuntoa vuonna 2014. Tilastokeskuksen virallinen lukema oli tuolloin 500 400 kesämökkiä. Mökkibarometrissa on kuitenkin huomioitu myös tilastoi-mattomat vapaa-ajan asunnot, joita arvioidaan olevan 100 000. Nämä tilastoi-mattomat vapaa-ajan asunnot ovat usein alun perin rakennettu vakituiseen asumiseen, eikä luokitusta ole korjattu käyttötarkoituksen muututtua. (11, s. 3.)

2.2 Suomalaisen mökkien arkkitehtuuri

Luonnonläheisyys näkyy vapaa-ajan asuntojen arkkitehtuurissa. Näkymiä halutaan korostaa ja ulkotiiloihin panostetaan. Mökkien arkkitehtuuri toistaa ajan ihanteita, mutta suunnittelu on monesti hieman persoonallisempaa. Mökkien arkkitehtuurista voi nähdä, että ne on suunniteltu vapaa-ai-kaan, eikä kankeaan arkeen. Pinta-alat ovat yleensä pienempiä kuin vakituksissa asunnoissa, joten pienemmissä suunnitelmissa uskalletaan olla leikkisempiä. (12.) Toisaalta puola-ajan mökeissä on nähtävissä niukkuus. Mökit rakennettiin useimmiten itse ja rakentamisratkaisut tehtiin taloudellisin perustein. (13, s. 50.)

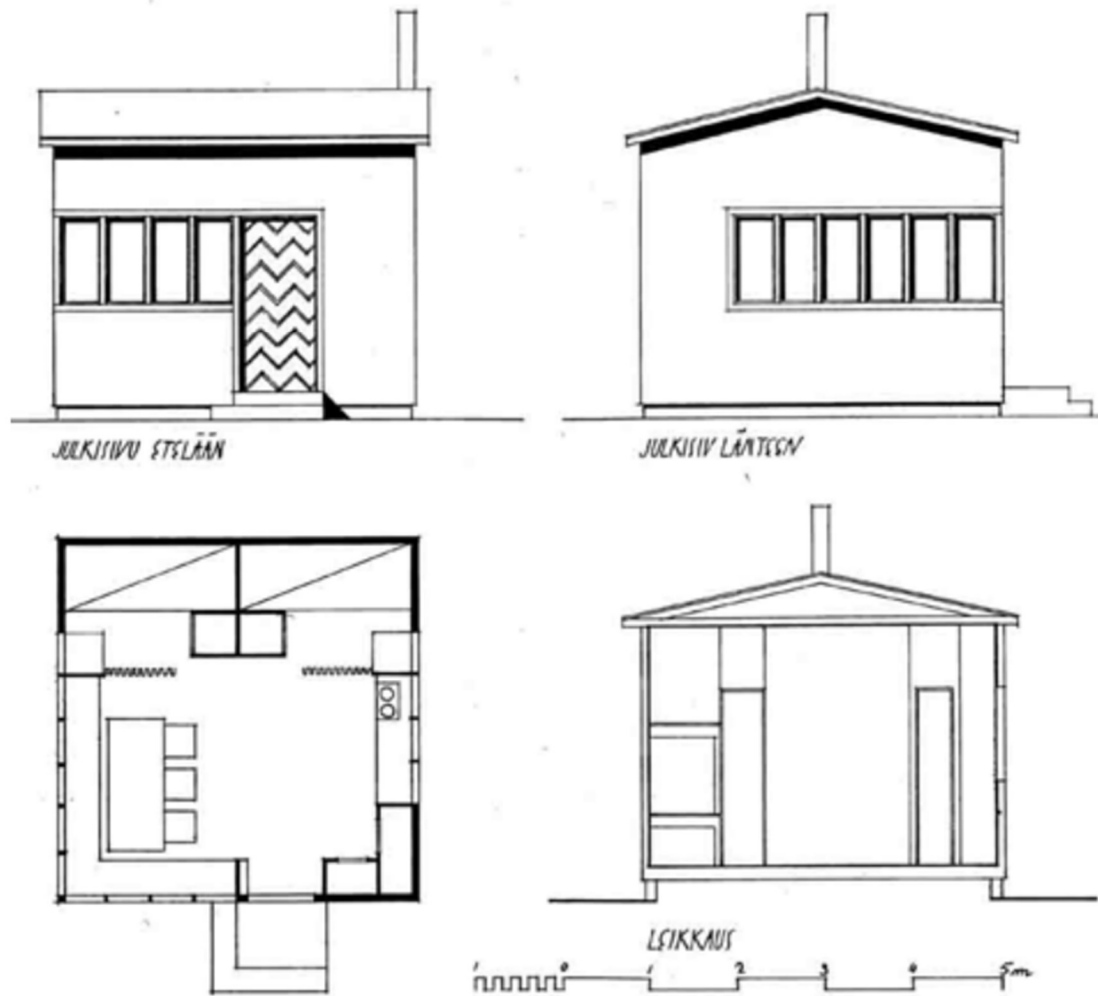
Ensimmäiset 1800-luvun alkupuolen puurakenteiset huvilat olivat suuria kaksikerroksisia koriste-puutarhojen ja huvimajojen ympäröimiä rakennuksia (2, s. 60). 1800-luvun alun huviloiden tyyli-suuntana oli uusklassismi. Vuosisadan puolivälin tienoilla alettiin hakea inspiraatiota ulkomailta. Esikuvina olivat italialaiset ja englantilaiset maaseutuhuvilat sekä sveitsiläistyyli. Verannat ja par-vekkeet oli koristeltu lehtisahauksin ja maisemien ihailuun saattoi löytyä näkötorni (kuva 3). (1, s. 13.)

KUVA 3. Vuonna 1878 rakennetusta Villa Junnilasta löytyy ajalle tyypillinen näkötorni sekä lehtisahausin koristellut verannat ja parvekkeet (14)

Muinaispohjoismainen tyyli, jugend ja kansallisromantiikka toivat innostusta 1800-luvun lopun huvilarakentamiseen. Suomalaiskansallisen huvilarakentamisen esikuvat olivat hirsiseinäisiä maa-seutu- ja erämaahuviloita, joiden ympärillä oleva luonto sai jäädä koskemattomaksi. Tältä ajalta on peräisin yhä nykyisinkin jatkuva ihanne luonnollisesta kesämökkirakentamisesta. (2, s. 60.)

1900-luvun alussa huviloiden tyyli suuntana oli pohjoismainen klassismi. Huviloihin rakennettiin joko jyrkkä harjakatto tai mansardikatto. Niiden julkisivuissa korostui symmetria ja ruutuikkunat. (1, s. 17.) Samaan aikaan Suomessa alettiin ideoida pieniä ja edullisia viikonloppumajoiksi kutsuttuja kesäasuntoja. Nämä kaupunkien lähetyville suunnitellut saunattomat majat oli tarkoitettu lyhytaikaisempaan oleskeluun. Viikonloppumajoista järjestettiin arkkitehtikilpailuja ja niissä nousivat esille modernimmat, yksinkertaiset loivakattoiset rakennukset. (Kuva 4.) 1900-luvun alkupuoliskolla alettiin rakentaa myös saunamajoja. Niihin kuului saunan lisäksi oleskelutila, keittonurkkaus sekä mahdollisesti makuualkovi. Nämä hirs- tai joskus lautarakenteiset mökit olivat inspiroimassa myöhempiä kesämökkirakentamista Suomessa. (2, s. 60.)

KUVA 4. Elias Paalasan suunnittelema viikonloppumaja on yksinkertainen loivakattoinen rakennus (15)

1900-luvun alun kesämökeissä on nähtävissä klassismin lisäksi funktionalismin piirteitä. Funktionalisissa rakennuksissa rationaalisuus ja rakentamisen helppous korostuvat. Pyrkimyksenä oli selkeät ja yleispätevät ratkaisut ja koristelua vältettiin. Tasakatot tai loivat pulpettikatot, nauhaikkunat sekä vaaleaksi rapatut tai vaakalaudoitetut julkisivut olivat ihannoituja. (1, s. 19–21.)

Sotien jälkeen rakennettujen vapaa-ajan asuntojen arkkitehtuurissa näkyy maanläheisyys ja luontoromantiikka (1, s. 24). 1900-luvun puolivälin jälkeen huvila-sanan tilalle vakiintui sana mökki. Tämä kertoo myös ajan vapaa-ajan asuntojen arkkitehtuurista, josta tuli kansanomaisempaa. Yksilöllisesti suunniteltuja mökkejä valmistettiin vielä, mutta mökkien tyyppiinrakennukset ja tehtailta esi-

valmistetut mökit alkoivat yleistyä enenevässä määrin. Osa mökeistä rakennettiin myös talviasuttaviksi. Kaupungistumisen myötä maaseudulle jääneitä tyhjiä asuintaloja otettiin esimerkiksi suvun lomanviettopaikaksi tai saatettiin myydä loma-asuntona. (2, s. 61.)

1950-luvun loppupuolella modernistinen arkkitehtuuri oli suosittua myös vapaa-ajan rakentamisessa. Julkisivut olivat horisontaalisia, talot matalia, katot loivia tai tasakattoja ilman räystäitä, ikkunat suuria ja sisustus yksinkertaista. 1960–1970-lukujen rakentamisessa modernismi oli edelleen nähtävissä. Silloin ajateltiin, että kaiken pitää olla uutta ja modernia. Historia ja perinteet eivät olleet muodissa. Ihanteena oli mahdollisimman nopea ja edullinen rakentaminen, joka ei aina johtanut erityisen hyviin lopputuloksiin. Elementtirakentaminen oli pinnalla, mutta vapaa-ajan rakentamisessa se ei saanut kuitenkaan niin paljon suosiota. (1, s. 25–28.)

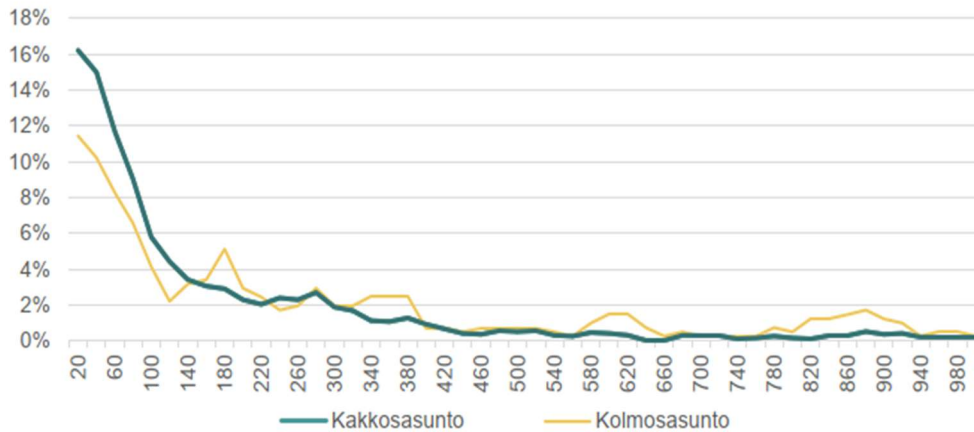
1990-luvulla rakentamisen laatua ja kestävyyttä alettiin taas arvostaa. Myös puurakentamisen ja käsityötaitojen arvostus nousi. Tämä näkyi jonkin verran myös rakentamisessa. (1, s. 28.) Nykypäivänä suosituimmat mökkimallit ovat kuitenkin talotehtaiden talopaketteja, jotka ammentavat usein arkkitehtuurinsa 1900-luvun alkupuolen romanttishenkisistä perinnetaloista. 1980-luvulta asti on ollut suosiossa myös jyrkällä harjalla varustettu pyöröhirsitalo (kuva 5). Nykyajan mökit on yleensä varustettu kaikin mukavuuksin, ja ne ovat myös huomattavasti tilavampia verrattuna esimerkiksi 1900-luvun alun saunamökkeihin. (2, s. 61.)

KUVA 5. Jyrkkäharjainen pyöröhirsitalo on ollut suosittu mökkimalli 1980-luvulta asti (16)

2.3 Mökkien maantieteellinen sijoittuminen

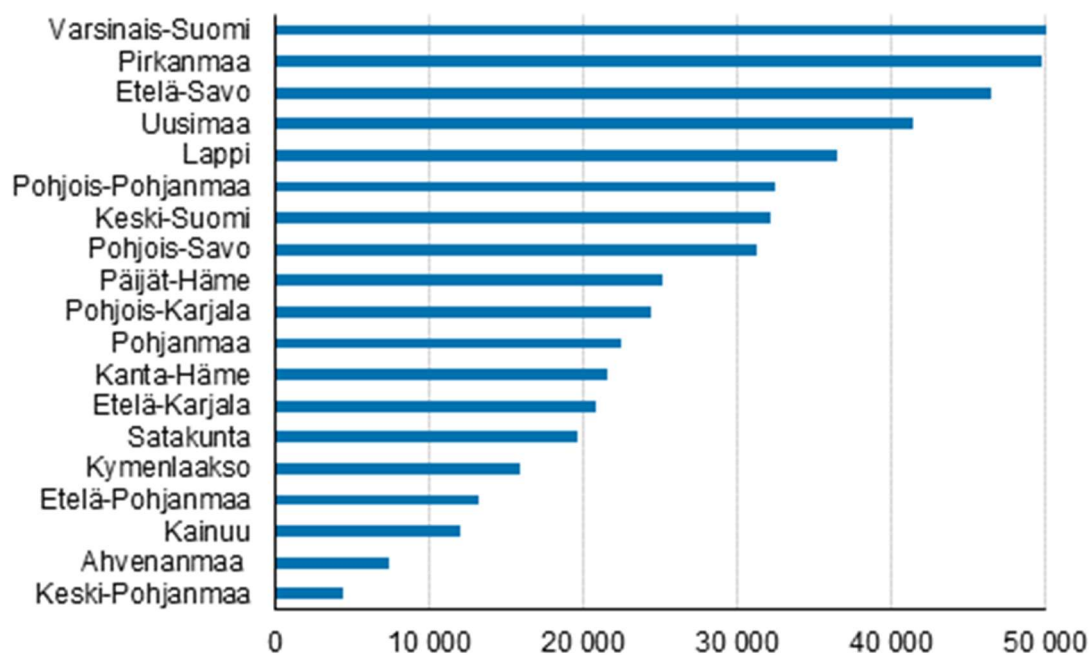
Tilastokeskuksen selvityksistä voi päätellä, että mökkejä löytyy laajasti ympäri Suomea (17). Vuonna 2012 toteutetun tutkimuksen mukaan vapaa-ajan asunnot keskittyvät silti paljolti samoille seuduille, minne väestö muutenkin keskittyy. Tutkimuksen mukaan mediaani etäisyys vapaa-ajan asunnon ja kodin välillä on 76 kilometriä. Neljäsosalla tutkimukseen vastanneista matka on enintään 30 kilometriä ja kuudella prosentilla yli 500 kilometriä (kuva 6). (18, s. 25.)

KUVA 6. Vakituisen asunnon etäisyys vapaa-ajan asunnosta (19, s. 25)

Vapaa-ajan asumisen sijoittumisen perustana ovat vahvasti luonnonolosuhteet ja ympäristö. Keskeisimmät vaikuttavat tekijät ovat rantaviivan pituus, etäisyys kaupungista ja miten paikallinen maankäyttö muodostuu. Mökit sijaitsevatkin usein maaseudulla, Järvi-Suomen tai rannikon ranta-raisemissa. (18, s. 30–31.)

Suomen mökkirikkaimmat maakunnat ovat Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa. Vuoden 2020 tilastojen mukaan Suomessa oli 508 289 vapaa-ajan asunnoksi tilastoitua kesämökkiä, joista molempien maakuntien, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan mökkien osuudet olivat 50 000. Vähiten mökkejä löytyy Keskipohjanmaalta (4 500) ja Ahvenanmaalta (7 500). (Kuva 7.) Kunnittain tarkasteltuna eniten mökkejä on Kuopiossa ja Mikkelissä, joissa molemmissa mökkejä on noin 10 500. (17, s. 4.)

KUVA 7. Kesämökkien määrä eri maakunnissa vuonna 2020 (20, s. 4)

Edellä tarkasteltiin mökkien määrä yksiköittäin. Kun mökkien määrä suhteutetaan vakinaisten asuntojen määrään, suurimmiksi mökkikunniksi muodostuvat pienet vähäväkiset kunnat, kuten Parainen, Mäntyharju ja Kemiönsaari. Vuonna 2014 viidesosassa Suomen kunnista mökkien määrä oli suurempi kuin vakinaisesti asuttujen asuntojen. (11, s. 17.)

2.4 Rakentamismääräykset ja kaavoitus vapaa-ajan rakentamisessa

Vuoden 1959 rakennuslaissa määrättiin, että myös kesämökeille tarvitaan rakennuslupa (2, s. 60). Siitä lähtien vapaa-ajan asuntoja on koskeneet samat määräykset kuin muutakin rakentamista. Mikäli rakennus on kaava-alueella, edetään kaavan mukaisesti. Yleiskaavasta on nähtävissä rakennuspaikkojen määrä ja sijainti kiinteistökohtaisesti sekä rakennuspaikan rakennusoikeus. Lisäksi saatetaan määrätä esimerkiksi, minkälaisia rakennustapoja voi käyttää ja miten jätevedet tulee käsitellä. Mikäli vapaa-ajan asunto halutaan rakentaa kaava-alueen ulkopuolelle, on haettava poikkeuslupa. (21.)

Viime aikoina rantoja on kaavoitettu lisää ja 25 prosenttia Suomen rantaviivasta onkin kaavoitettu. Tämä on johtanut siihen, että poikkeuslupia on tarvinnut hakea vähemmän. Rantojen kaavoittamisessa on tavoitteena niin maanomistajien tasapuolinen kohtelu kuin rantojen virkistysellisten sekä luonnon- ja maisemansuojelullisten arvojen säilyttäminen. (11.)

Vapaa-ajan asunnoissa on varsin yleistä, että rakentamista ohjaa rantayleiskaava. Kunta laatii rantayleiskaavan, joten minimietäisyydet ja pinta-alat vaihtelevat hieman eri kunnissa. Mökin minimietäisyys rannasta on yleensä vähintään 20 metriä. Pienemmän korkeintaan 20 neliöisen saunamökin voi rakentaa lähemmäs rantaa, mutta siinäkin etäisyys on oltava vähintään 10 metriä. (21.)

Määräykset ovat siis pääasiassa samat kuin muussakin rakentamisessa. Rakennusluvan saamiseen on täytettävä viranomaisten vaatimat asiat esimerkiksi rakenteiden lujudessa, lämmöneristämässä sekä jäte- ja jätevesihuollossa. (10, s. 26.) Joitakin erityisesti vapaa-ajan rakentamisessa näkyviä helpotuksia löytyy. Loma-asunnoilta, joita ei ole tarkoitettu kokovuotiseen käyttöön, ei vaadita energiatodistusta. Sitä ei vaadita myöskään, jos rakennuksen pinta-ala jää alle 50 m² tai jos rakennus on suojeltu. (22.)

Rakennuksen käyttötarkoitus vaikuttaa myös kiinteistöveroon. Vapaa-ajan asunnossa kiinteistöveroprosentti on suurempi kuin vakituksessa asuinkäytössä olevassa rakennuksessa. (23.)

3 ERILAISET MÖKKITYYPIT

Tiiviissä kaupunkiympäristössä asuvat käyttävät ja omistavat vapaa-ajan asuntoja enemmän kuin maaseudulla asuvat. Tämä vaikuttaa siihen, mitä ihmiset haluavat mökeiltään. Kaupunkiasunnosta puuttuva piha on yksi motivaatiotekijä mökille menemiseen. Urbanin ympäristön puutteita kompensoidaan vapaa-ajan asunnolla. (18, s. 31.)

3.1 Eri asumisen tapaa toteuttavia tyyppejä

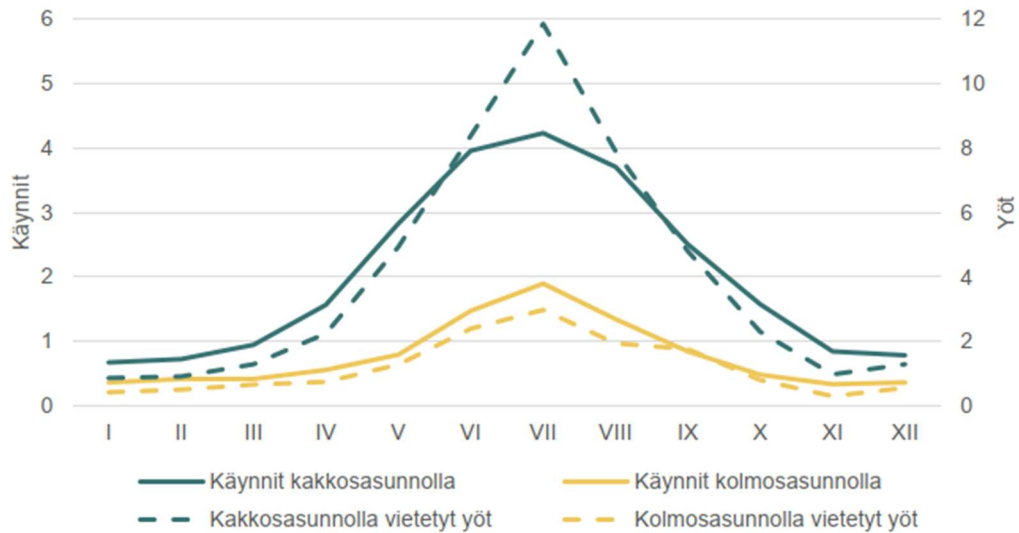
Mökkeilystä ja vapaa-ajan asumisesta haetaan yleensä irtiotoa arjesta. Mökille tullaan rauhoittumaan ja tasaamaan arjen paineita. Toisaalta nykyaikana etätyöt mahdollistavat myös ansiotyön tekemisen mökillä. Tällä voidaan pidentää mökillä oloaikaa, joka normaalisti rajoittuu lomakausiin. (3, s. 58,65.)

Niin vapaa-ajan asuntoja kuin niiden käyttäjiäkin on monenlaisia. Vapaa-ajan asuntoja voidaan luokitella niiden käyttötarkoituksen tai esimerkiksi varustetason ja koon mukaan. Osa vapaa-ajan asunnoista voi soveltua ympärivuotiseen käyttöön, osa pelkästään lämpimään vuodenaikaan. (24, s. 15.)

3.1.1 Perinteinen kesämökki

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan kesämökki on kiinteästi sijaintipaikallaan oleva vapaa-ajan asuinrakennus (25). Termillä kesämökki tarkoitetaan tässä tapauksessa siis kaikkia vapaa-ajan asuntoja, ei pelkästään lämpimämmän vuodenajan mökkejä.

Juuri kesäasuttavia kesämökkejä voidaan pitää perinteisenä suomalaisena mökkityyppinä, koska mökkeily on saanut alkunsa kesäkäyttöön tarkoitetuista vapaa-ajan asunnoista (6). Edelleenkin vapaa-ajan asuntojen käyttö on runsaampaa kesäkaudella (kuva 8) (18, s. 28). Suomi rakentaa -sivustolle koottujen tilastojen mukaan vuonna 2019 Suomen loma-asunnoista kuitenkin pelkästään kesäkäyttöön tarkoitettuja loma-asuntoja on enää 44 prosenttia (26).

KUVA 8. Vapaa-ajan asuntojen käyttö on edelleen runsaampaa kesäkaudella (19, s. 28)

Vesistöjen lähellä luonnon äärellä sijaitseva kesämökki näyttää helposti idylliseltä ja kutsuvalta, vaikka olisi hieman vaatimattomampikin yksilö. Ennen huvilakulttuuria Suomessa ei juurikaan rakennettu rannoille. (1, s. 11.) Nykyisin kesämökin niin sanottu alalaji rantamökki on Suomen yleisin mökkityyppi. Melkein 90 prosenttia suomalaisista vapaa-ajan asunnoista sijaitsee rantatonteilla. (2, s. 62.) Mökkiä hankittaessa monella on vaatimuksena vesistön läheisyys (27). (Kuva 9.)

KUVA 9. Rantamökki on Suomen yleisin mökkityyppi (28)

Mökki voi olla myös kuivanmaan mökki. Se eroaa perinteisimmistä rantamökeistä siinä, että sijainti ei ole vesistön äärellä. Usein tämä vaikuttaa mökkien myyntihintaan. Kuivanmaan mökin voi saada huomattavasti halvemmalla kuin rantamökin. Monet kuivanmaan mökit ovat aiemmin olleet asuin-käytössä. Näin ollen varustelutaso on yleensä hyvä ja mökit ovat usein käytössä ympäri vuoden. Pihalla on yleensä tilaa puutarhan hoidolle, luonnon seuraamiselle tai muille harrastuksille. (27.)

Mummonmökeiksi kutsuttiin alun perin leskirouvan perinnöksi jättämää pientä mökkiä, josta puut-
tuivat nykyajan mukavuudet. Nykyään lähes kaikkia kuivanmaan mökkejä kutsutaan mummonmö-
keiksi. Tämä on nähtävillä erityisesti kuivanmaan mökkien myynti-ilmoituksissa. (10, s. 34.) Kaikki
mummonmökit eivät näy tilastokeskuksen kesämökkitalastoissa, koska ne saattavat olla rekisteröity
eri käyttötarkoituseräluokkaan aiemman käyttötarkoituksen mukaan (11).

3.1.2 Hyvin varusteltu huvila

Erityisesti 1800-luvun ja 1900-luvun alkupuolen vauraamman väen hyvin varusteltuja vapaa-ajan
asuntoja kutsuttiin huviloiksi. Vapaa-ajan asuntojen pienentyessä ja arkipäiväistyessä siirryttiin
käyttämään mökki-sanaa ja huvila-sana on jäänyt tarkoittamaan hulppeampia vapaa-ajan asuntoja.
(2, s. 60.)

Ajatukset ensimmäisistä kesähuviloista saapuivat Suomeen Ruotsista. Ensimmäiset huvilat löyty-
vät Pohjanmaan rannikolta ja siitä ne ovat levinneet Etelä- ja Länsi-Suomeen. (29.) (Kuva 10.)

KUVA 10. 1840-luvun puolivälissä rakennettu Hietalahden Villa Vaasassa on varhaisimpia nykypäivään säilyneistä kesähuviloista (29)

1800- ja 1900 luvun huvilat olivat suuria, yleensä kaksikerroksisia rakennuksia. Huvilasta oli löydettävä tilaa perheen ja palvelusväen lisäksi suurille vierasjoukoille. Sukulaisten ja tuttavien toistuvat vierailut sekä juhlien järjestäminen olivat osa sen ajan kulttuuria. (2, s. 14.)

Nykyajan uusista mökeistä voi olla luontevampaa puhua taas huvilana. Nämä kaikkiin mukavuuksiin varustellut vapaa-ajan asunnot ovat yleensä tilavia ja ne on tehty niin kesä kuin talviasuttaviksi. (1, s. 7.)

3.1.3 Vuokramökit ja mökkikylät

Vuokramökillä tarkoitetaan vapaa-ajan asuntoa tai lomamökkiä, jota vuokrataan yksityisesti. Suomessa näitä vuokrattavia lomamökkejä löytyy erityisesti matkailukeskusten läheisyydestä, jonne muodostuukin usein ikään kuin mökkikylä, josta on saatavilla asumisen lisäksi myös muita palveluita aina jätehuollosta ravintola- ja ateriapalveluihin. Luonnollisesti myös matkakeskuksen muut mahdollisuudet, kuten esimerkiksi hiihto- ja laskettelu, ovat helposti saatavilla. (31.)

Vuokrattavat lomamökit ovat sisältyneet mökkikantaan vuodesta 2020. Aiemmin niillä oli oma rakennusluokituksensa, mutta nykyisin ne luokitellaan samaan luokkaan kuin muut vapaa-ajan asuinrakennukset. Vuokrattavien lomamökkien osuus Suomen mökkikannasta vuonna 2020 oli noin 3 prosenttia. (17, s. 1.)

Vuoden 2021 tilastokeskuksen mukaan vuokramökkejä löytyy eniten Lapin maakunnasta, jossa mökkejä on yli 30 prosenttia koko Suomen vuokramökeistä (32). Kuntakohtaisesti tarkasteltuna vuokramökkejä löytyy eniten Kuusamosta (17, s. 1).

Vapaa-ajan asuntojen rakentaminen hiihtokeskuksiin alkoi 1970-luvulla. Suurimmista keskuksista muodostuukin nykyisin talvikaudelle oikea lomakaupunki, joka sesongin päätyttyä hiljenee merkittävästi. (2, s. 62.) Nykyään vuokramökkien kysyntää on paljon myös suurimman sesongin eli hiihtoja ruska-aikojen ulkopuolella. Mökkien vuokraamisesta on tullut kannattavaa ja mökkien tasoon on voitu panostaa. (10, s. 44.)

Vuokramökit ovat keskimäärin suurempia kuin muut mökit (17, s. 2.) Vuokramökkejä löytyy monen tasoisia. Mikäli ei kaipaa mökiltään suurta luksusta, pääsee yleensä halvemmalla. Toisaalta, jos on valmis sijoittamaan mökkilomaan enemmän rahaa, saa varmasti nauttia kaikista mukavuuksista, mitä ikinä mökkeilyssä kaipaakaan. (33.)

3.1.4 Siirtolapuutarhamökki

Siirtolapuutarhamökki on yhteisöllisemmän vapaa-ajan asumisen muoto (27). Siirtolapuutarha muodostuu suuremmasta puutarhaviljelykseen varatusta alueesta. Tämä alue on jaettu 250–500 neliömetrin kokoiisiin palstoihin, joista jokaisesta löytyy myös pieni siirtolapuutarhamökki. (34.)

Kaupunkien liepeille rakennetuissa siirtolapuutarhoissa ei alun perin ollut mökkejä vaan pieniä työkaluvarastoiksi tarkoitettuja rakennelmia. Näistä puutarhavajoista kehittyi vähitellen nykyinen siirtolapuutarhamökkityyppi, josta löytyvät yleensä eteinen, huone, keittotilat sekä makuuparvi. (35, s. 45–46.)

KUVA 11. Siirtolapuutarhamökkejä Tornion Kaakkurissa (36)

3.1.5 Erämökki

Erämökit sijaitsevat tyypillisesti Tunturilapissa vaellusreittien varrella, mutta niitä löytyy myös muualta Suomesta. Luonnonkauniilla rauhallisella paikalla sijaitsevat erämökit ovat usein tukikohtia erilaisiin luonnonaktiiviteettien harjoittamiseen, kuten metsästykseseen, kalastukseen, marjastukseen, maastopyöräilyyn tai vaeltamiseen. (37.)

Erämökit sijaitsevat useimmiten kunnallistekniikan ja sähköverkkojen ulkopuolella, joten niiltä ei löydy mitään nykyajan mukavuuksia. Erämökkejä käyttävätkin yleensä kokeneemmat luonnossa liikkujat, jotka haluavat keskittyä omaan harrastukseensa esimerkiksi kalastukseen. Erämökkien syrjäiset sijainnit mahdollistavat tutustumisen syrjäisimpiin seutuihin. (37.)

3.1.6 Nykyajan kylämökkeily

Mia Vepsäläinen ja Mervi J. Hiltunen toimittama tutkimus Kylämökkeily Suomessa tutkii kylämökkeilyä ilmiönä. Kylämökkeily on tutkimusta varten luotu käsite, jolla tarkoitetaan vapaa-ajan asumista kylissä, taajamissa tai niiden välittömässä läheisyydessä. Vapaa-ajan asuntona voi toimia

joko vanha rakennus, joka on otettu uusiokäyttöön tai se voi olla rakennettu alun perinkin vapaa-ajan käyttöön. (38, s. 14.)

Vepsäläisen ja Hiltusen tutkimukseen rajattuja kylämökkejä löytyy tutkimuksen teon aikaan 116 000 kappaletta. Se käsittää 24 prosenttia Suomen vapaa-ajan asunnoista. Kylämökkejä on eniten maaseudun kylissä. (39, s. 23.) Alueellisesti kylämökit ovat jakautuneet hieman eri tavalla kuin perinteiset mökit. Esimerkiksi perinteiseltä mökkeilyalueelta Järvi-Suomesta löytyy vain vähän kylämökkejä. Kylämökit sijoittuvat melko samalla tavoin kuin muukin asutus Suomessa. Etelä-Suomen asutuskeskusten lähellä kylämökkejä on tiheässä ja pohjoisessa ja idässä harvemmassa. (40, s. 28.)

Kylämökkeily voidaan nähdä autoituvien kylien ja taajamien pelastajana. Tyhjenevä rakennuskanta saadaan uusiokäyttöön vapaa-ajan asuntoina ja uudet vapaa-ajan asujat tuovat elinvoimaa kyliin. (41, s. 119.)

3.2 Lisärakennukset

Mökkikiinteistöihin kuuluu päämökin lisäksi usein myös muita rakennuksia. Yhden mökkikiinteistön keskimääräinen rakennusten lukumäärä on 3,1. Yleisimpiä lisärakennuksia ovat aitat tai vierasmökit, autotallit tai -katokset, varastot, vajat, kesäkeittiöt, grillikatokset ja saunat. Näiden lisäksi mökkien pihapiiristä voi löytää ulkokuussin tai vaikka venevajan. (5.) Mökkien lisärakennukset ovat usein kevytrakenteisempia itse päämökkiin verrattuna. Esimerkiksi puuvaja saattaa olla perustettu vain nurkkakivillä. Kevyet alle 20 m²:n lisärakennukset eivät välttämättä tarvitse rakennuslupaa, mutta toimenpidelupa on oltava kaikessa rakentamisessa (10, s. 27, 54).

Aitta tai vierasmökki on usein ratkaisu, kun tarvitaan lisätilaa vieraiden majoittamiseen. Varastot ja vajat tuovat lisätilaa tavaroiden tai esimerkiksi puiden säilyttämiseen. Erilaiset kesäkeittiöt ja grillikatokset mahdollistavat ruuanlaittamisen ulkona (10, s. 54, 184).

Mökeiltä, joita ei ole liitetty vesijohtoverkkoon, löytyy yleensä ulkokuussi. Nykyaikaiset kuivakäymälät ovat tosin usein aivan hajuttomia ja niitä saatetaan sijoittaa myös mökin sisälle. (10, s. 69.)

Ensimmäisissä suomalaisissa kesähuviloissa ei ollut vielä saunaa. Saunomisen ajateltiin olevan kansan tapa ja ylempi luokka vieroksui sitä. Huviloiden yhteyteen alettiin rakentaa rantasaunoja 1900-luvun alussa, jolloin ylemmätkin sosiaaliluokat olivat omaksuneet saunomiskulttuurin. Aluksi rantasaunat olivat uimahuoneiden yhteydessä ja pikkuhiljaa ne alkoivat syrjäyttää uimahuoneet kokonaan. Tästä on lähtöisin suomalaisten vapaa-ajan asuntojen rantasaunaihanne. Varsinainen saunainnostus alkoi kuitenkin vasta sotien jälkeen. Kesämökkirakentamisessa suositaan edelleen puulämmitteisiä saunoja. (1, s. 170, 172.)

3.3 Toteutustapa ja materiaalit

Mökin rakentamisessa rakentamisen toteutustapa ja materiaalit ovat valittavissa samoista vaihtoehdoista kuin esimerkiksi tavallisen pientalon rakentamisessa. Mökin rakentajan on pohdittava, rakennetaanko mökki omatoimisesti, päädytäänkö avaimet käteen - ratkaisuun vai onko toteutustapa jotain näiden väliltä. (42.)

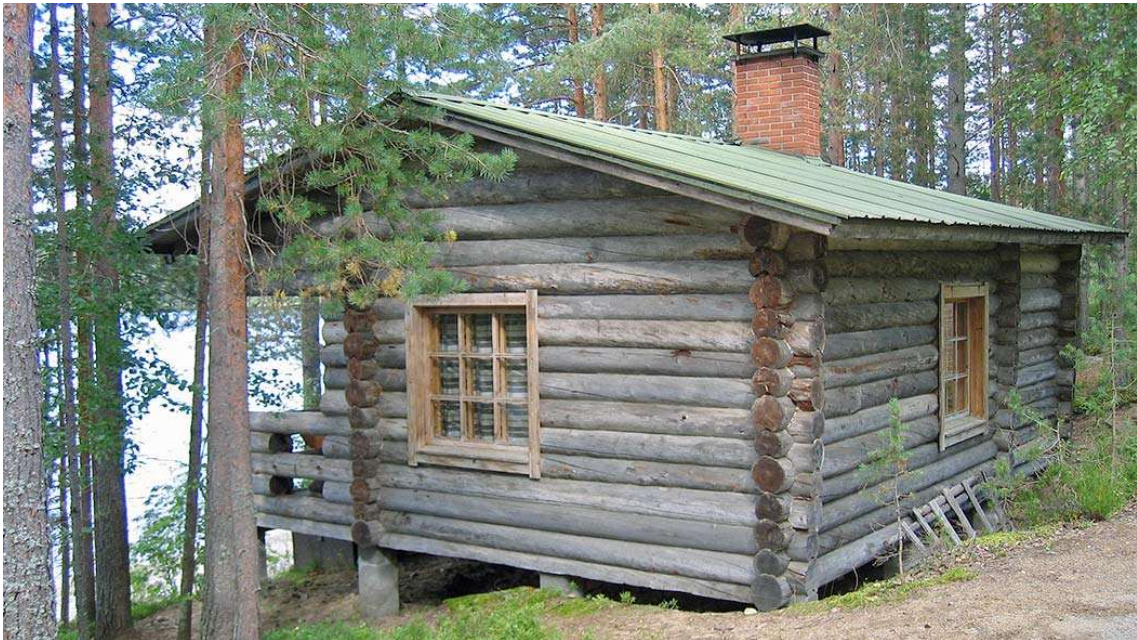
Runkomateriaaleissa on valittavissa puu- tai kivi runkoisen mökin väliltä. Kivirakenteisen mökin materiaalina voi olla betoni, kevytbetoni, kevytsoraharkko tai täystiili. Jos runkomateriaalina on kivi, ulkoseinät yleensä rapataan, mutta myös puuverhoilu on vaihtoehto. Tiilirakennuksissa tiilipinta saa jäädä näkyviin. Puurunkoiset rakennukset ovat joko puuranka- tai hirsirunkoisia. (43.) Puurunkoisessa rakennuksessa runkorakenteena voi olla myös CLT-puulevyelementti (44.)

Puu ja erityisesti hirsi on yleinen materiaali vapaa-ajan asunnoissa. Puu rakennusmateriaalina sopii hyvin suomalaiseen maisemaan ja suomalaisessa vapaa-ajan asumisessa arvostetaan luonnonläheisyyttä. (45.)

Hirsimökkejä on tarjolla paljon. Valikoimista löytyy vaihtoehtoja niin perinteisemmän kuin modernimman tyylin ystävälle. Nykyään hirsimökit ovat useimmiten teollisesti valmistettuja, mutta edelleen on myös hirsiveistämöitä, josta voi saada hirret perinnehirsimökkiin. Hirsiprofiileista tavallisin on pelkkahirsi. Se on kahdelta sivulta sahattu hirsi. Sahatut kyljet joko höylätään tai pelkataan. Pelkkaaminen tarkoittaa pinnan käsittelyä aaltomaiseksi piilukirveellä tai koneellisesti. Höylähirsi on tasamittainen höylätty hirsi. Tasalaatuisemman materiaalin vuoksi höylähirsien kokoaminen mö-

kiksi on helpompaa kuin veistettyjen hirsien. Höylähirret voivat olla myös lamellihirsiä, jotka muodostuvat kahdesta tai useammasta yhteen liimatusta hirsisiivusta. Pyöröhirret voivat olla joko tukista kuorittuja tai sorvaamalla tehtyjä. Sorvaamalla tehdyt hirret ovat tasalaatuisempia, eikä niissä näy tekijän kädenjälki. Sorvaamalla tehdyt pyöröhirret voivat olla myös lamellihirsiä. (10, s. 50–51.)

Kelomökkien rakennusmateriaali kelohirsi on pyöröhirsi. Kelohirsi on harvinaisena materiaalina kallias, mutta jos hyvät tekijät valmistavat hyvälaatuisesta kelosta mökin, on lopputuloksena edustava ja pitkäikäinen vapaa-ajan asunto. (10, s. 48.) Kelo on pystyyn kuivunut vanha mäntypuu, joka on erittäin kestävä rakennusmateriaali. Kelorakentamisen huippuvuodet olivat 80-luvulla. Nykyään se on harvinaisempaa, koska keloja on vähemmän. (46.) (Kuva 12.)

KUVA 12. Kelohirsi on kestävä rakennusmateriaali (47)

1920-luvun funktionalismin aikana rakentamisessa pyrittiin helppouteen ja edullisuuteen. Rankarunkoiset laudoista rakennetut puutalot tulivat hirsirunkoisten rakennusten kilpailijaksi. Hirsi on kuitenkin pysynyt yhä edelleen suosittuna materiaalina vapaa-ajan rakentamisessa. (1, s. 19–22.)

Puun arvostus rakennusmateriaalina väheni 1960-luvulla, mutta kesämökkien materiaalina se oli yhä suosittu. Aikakauden sarjavalmistuksen ja elementtirakentamisen ihailu heijastui kuitenkin myös vapaa-ajan rakentamiseen. Sarjavalmistettuja höylähirsimökkejä tehtiin kevythirsistä, jotka

saattoivat olla paksuudeltaan vain kolme tuumaa. Vain sentin paksuisiksi ohennettujen seinäautojen käytössäkin saatiin huomata, etteivät liian heiveröiset materiaalit kestä käyttöä. Puurakentamisessa saatettiin pyrkiä jopa betonielementtimäiseen tekotapaan räystäättömillä ja tasakattoisilla ratkaisuilla. Näiden rakennusten kohtalona oli useimmiten kosteus- ja homevauriot. (1, s. 27.)

3.4 Mökkeilyn ympäristönäkökulma

Nykyään mökeille halutaan entistä enemmän mukavuuksia ja vaatimuksena on usein talviasumisen mahdollisuus. Monilla saattaa olla myös haaveena, että vapaa-ajan asunnosta tulee vielä joskus vakituinen asunto. (1, s. 31.)

Uusiin vapaa-ajan asuntoihin tulee yleensä vesijohdot ja viemärit. Haja-asutusalueelle rakennetuille vesi- ja viemärinti järjestelmille vaaditaan kunnolliset puhdistuslaitteistot, jotteivat pinta- ja pohjavedet kuormitu liikaa. Mökkitie on myös rakennettava riittävän kantavaksi, että jäteveden tyhjennys on mahdollista raskaammalla ajoneuvolla. Onkin suositeltavaa, että kaikkien mukavuuksien mökit rakennettaisiin yleisten vesi- ja viemäriverkostojen äärelle. (1, s. 31.)

Vapaa-ajan asunnon talviasuttavuus lisää huomattavasti energiankulutusta. Asuntoa ei välttämättä käytetä talvella kuin muutaman viikon ajan. Vesi- ja viemäriputket on kuitenkin pidettävä sulana, joten mökkiä on pidettävä peruslämmöllä. Tällä on merkittävä vaikutus niin mökin omistajan talouteen, kuin myös esimerkiksi ilmastonmuutoksen etenemiseen. (1, s. 31.)

Energiansäästöillä on suuri rooli nykyajan ja ennen kaikkea tulevaisuuden rakentamisessa. Hyvin suunnitellulla vapaa-ajan rakentamisella luonnon kuluminen on vähäisempää. Nykyään on tarjolla ekologisempia vaihtoehtoja perinteisten ratkaisujen tilalle. Ulkohuusseja kammoksuvaan ei ole pakko asentaa mökilleen vesivessaa, sillä markkinoilta löytyy vaihtoehtoja hajuttomista ja tehokkaista kuivakäymälöistä, jollaisen voi asentaa myös sisätiloihin. On olemassa vesiverkostoja, jotka on mahdollista tyhjentää talven ajaksi painovoiman avulla. Näin rakennusta ei tarvitse turhaan lämmitellä. Omavaraista sähköä voi tuottaa tuulimyllyllä tai aurinkopaneeleilla. Ilmanvaihdossa toimiva sähkötön ratkaisu on painovoimainen ilmanvaihto. (1, s. 30–32.)

Mökkeilyssä voi huomioida ekologisuuden energiansäästön lisäksi myös muissa asioissa. Lähellä tuotettujen ja kotimaisten materiaalien suosiminen, mökkiympäristön suojeleminen ja siitä huolehtiminen sekä jätteiden oikeanlainen käsittely ovat esimerkkejä ekologisuuden huomioimisesta. Mökin rakennusvaiheessa tehdään myös ekologisuuteen vaikuttavia ratkaisuja. Pohjaratkaisut ja rakennusten käyttötarkoitukset on suunniteltava niin, että ne palvelevat pitkään. Uusitutuvien raaka-aineiden ja puunkäyttö on vapaa-ajan rakentamisessa yleistä, jopa 70 prosenttia mökeistä on hirsirakenteisia. (48.) Mökkeilyn kehittämisellä ja uudistamisella saadaan ohjattua vapaa-ajan viettoja kotimaahan ympäristöä kuormittavien ulkomaan matkojen sijaan (49).

4 SIJAINNIN JA YMPÄRISTÖN VAIKUTUS MÖKKEILYYN

Mökkeilyn alku on 1800-luvun huvilakulttuurissa, joka oli yläluokkaisten kesänviettotapa luonnonhelmassa. Kesähuvilat sijoittuivat rannikkokaupunkien lähistölle, rannoille ja saarille. 1900-luvun puolivälin jälkeen, jolloin mökkeily oli jo kansanomaistunut, suosittu paikka mökille oli edelleen kaupunkien läheisyydessä, meren ja järvien rannoilla. Kun liikenneyhteydet paranivat, myös vähän kauempana vakituisesta asunnosta sijaitsevat mökkipaikat alkoivat kiinnostaa. Mökkejä löytyy nykyään niin Järvi-Suomesta, ulkosaaristosta kuin Lapistakin. (2, s. 60–61.) Ympäristöolosuhteiden näkökulmasta suosituin vapaa-ajan asunnon sijainti on vesistön rannalla. Vapaa-ajan asunnoista yli 80 prosenttia sijaitsee rannoilla. (11, s. 16.)

4.1 Sijainti ohjaa mökkien aktiviteettejä

Vesistön äärellä sijaitseva mökki on monen unelma. Näillä rantamökeillä perinteisiä aktiviteetteja ovat uiminen, auringonottaminen, saunominen, kalastus, veneily ja muu vesiurheilu. Varustelutaso saattaa kuitenkin vaihdella. (27.)

Vapaa-ajan asunnolla tarkoitettiin pitkän aikaa kesämökkiä tai -huvilaa. Talviasuttavat mökit alkoivat yleistyä 1900-luvun loppupuolella. Näitä löytyy erityisesti Pohjois-Suomen hiihtokeskusten läheisyydestä. (50, s. 69.) Matkailun kasvu on erityisen nopeaa pohjoisessa Suomessa (51). Suuri mökkikirja kertoo Lappiin rakennetusta mökistä, jonka varusteluun juuri sijainti vaikutti merkittävästi. Säilytystila haluttiin varmistaa, jotta kaikille eri vuodenaikojen varusteille olisi riittävästi tilaa. Keittiön varustelu on omakotitalon luokkaa. Koska mökki sijaitsi kaukana vakituisesta asunnosta, oli oikein hyvä, että rakennusluvassa oli määrätty nurmikon tilalle kunttaratkaisu. Näin ei tarvinnut miettiä, miten ruohonleikkuu hoituu kauempaa käsin. (2, s. 36–37.)

Taajamissa tai niiden liepeillä sijaitsevat siirtolapuutarhamökit on varusteltu puutarhan viljelyä ajatellen. Viljelijän kiinnostus määrittää sen, millaista käyttöä mökillä on. Mökeillä saattaa olla asutusta koko kesän ajan tai puutarhaa voidaan käydä hoitamassa vain päiväseltään. (34.) Myös muiden kuivanmaan mökkien aktiviteettina on usein puutarhan hoito (27).

4.2 Luonto mökkeilyn lähtökohtana

Ei tarvitse mennä kovinkaan kauas historiaan, kun elämä Suomessa oli vielä kamppailua luonnonvoimien kanssa. Nykyaikaiseen asumiseen tottuneille suomalaisille villi luonto näyttäytyy usein romantisoidun ja estetisoidun linssin läpi. Arjen vastapainoksi vapaa-ajalle kaivataan elämyksiä. Yksinkertainen elämä järvenrantamökillä, tunturien vaelluspoluilla tai saaristossa purjehtimassa saavat stressaantuneimmankin kaupunkilaisen rentoutumaan. (1, s. 10–11.)

Toisaalta luonnonmukaisuus, terveellisyys ja kestävä kehitys ovat aina kuuluneet suomalaisille tyyppisiin elämän arvoihin. Lähes kaikki suomalaiset ovat tottuneet liikkumaan metsissä, mikä erottaa meidät monista ulkomaalaista, jotka saattavat vaikka pelätä metsää. Jokamiehenoikeudet selittävät osaltaan suomalaisten läheistä luontosuhdetta yhdessä Suomen laajojen metsä- ja vesistöalueiden kanssa. Luonto on myös merkittävä osa suomalaisten kansallisidentiteettiä, jonka pohjalla on monien taiteilijoiden ja kirjailijoiden luoma ihanteellinen kuva Suomen luonnosta. (1, s. 10–11.)

Vapaa-ajan asumisen fyysinen perusta muodostuu luonnonmaantieteellisistä olosuhteista ja luonnonympäristöstä (18, s. 30). Suomalaisen huvilarakentamisen esikuvana on nähty 1800-luvun taiteilijoiden ja arkkitehtien maaseutu- ja erämaahuvilat. Näiden hirsiseinäisten rakennusten ympärille jäävä luonto pyrittiin jättämään koskemattomaksi. Kaupungistumisen myötä ihmisille syntyi kaipuu maaseudun rauhaan ja luonnon läheisyyteen. (2, s. 60–61.)

Suomessa on selkeät vuodenaikojen vaihtelut, mikä lisää Suomen luonnon monipuolisuutta. Vuodenaikojen lisäksi Suomen luonnon monipuolisuutta lisää maan pituus. Etelä-Suomessa kesä alkaa noin puolitoista kuukautta aiemmin kuin Lapissa. (1, s. 9.) Suomi onkin jaettu kulttuurimaisemallisten piirteiden ja maisemien vaihtelevuuden perusteella maisemamaakuntiin. Näitä maakuntia on yhteensä kymmenen. Läheisimmät seudut eivät eroa toisistaan välttämättä kovin paljon, mutta kaukaisimmissa maisemallinen ero on jo huomattava. (52.)

Harri Hautajärvi esittelee kirjassaan Huviloita, saunoja suomalaisia vapaa-ajan asuntoja. Kirjassa on laaja kattaus koko Suomen alueelle ulottuvista huviloista. Luonnonläheisyys on selkeä yhdistävä piirre kaikkien rakennusten suunnittelun lähtökohdissa ja lopputuloksissa. Huvilat sijaitsevat merellä, saaristossa ja sisämaassa ympäri Suomen. (1, s. 39–167.)

Lähes kaikissa Hautajärven esittelemissä kohteissa korostuu se, että suunnitteluun lähdetty ympäröivän luonnon ehdoilla ja usein rakennukset on haluttu sopeuttaa maisemaan. Maaston muodot ovat olleet ohjaamassa rakennuksen sijaintia ja muotoa. Maaston muotoja on käytetty myös itse rakennuksen suojaamiseen esimerkiksi tuulelta. Rakennukset on haluttu sijoittaa auringon asemaan nähden järkevästi. Ikkunoinnilla on saatu valoisuutta ja kaunis maisema osaksi sisätiloja. Ulkotiloihin on haluttu kiinnittää huomiota, koska ulkona vietetään niin paljon aikaa. Koskematonta luontoa on haluttu säilyttää ja varjella mahdollisimman paljon. Meren ja saariston mökeissä korostuu kallioisen maaperän ja tuulisuuden huomioiminen. Sisämaan mökin pihapiiristä saattaa löytyä oma puutarha. Lapin rinteille rakennettaessa rinteiden kulmat ja tuulisuus asettavat omat erityispiirteensä. (1, s. 39–167.)

5 SIJAINNIN JA KÄYTTÖTARKOITUKSEN MERKITYS VAPAA-AJAN ASUNNON SUUNNITTELUSSA

Opinnäytetyön suunnitteluosuudessa vertailtiin kahden vapaa-ajan asunnon suunnittelua. Vapaa-ajan asunnoista, joiden sijainti ja käyttötarkoitus olivat keskenään erilaiset, tehtiin luonnostasoiset suunnitelmat. Mökkejä yhdistää se, että molemmat ovat hirsirakenteisia ja molemmista löytyy päämökki lasitetulla terassilla sekä ulkorakennus, jossa on sauna. Näiden lisäksi molemmissa suunnitelmissa pyrittiin säilyttämään ympäristö mahdollisimman luonnontilaisena ja katolle suunniteltiin aurinkopaneelit. Suunnitelmista on poimittu otteita opinnäytetyön tekstin tueksi. Kokonaisuudessaan suunnitelmat löytyvät työn liitteistä 1 ja 2.

5.1 Suunnitelmien lähtökohdat

Vapaa-ajan asunnon suunnittelussa toiveet ja lähtökohdat saattavat olla hieman erilaiset kuin vakituisessa asunnossa. Useimmiten mökin suunnittelua ohjaavat mökin tuleva käyttötarkoitus ja sijainnin tuomat mahdollisuudet ja haasteet.

5.1.1 Umpilammen mökki

Umpilammen mökin suunnittelun päämääränä oli suunnitella yksinkertainen pääasiassa lämpimän vuoden ajan mökki sekä saunarakennus. Toiveena oli noin 30 m²:n tupa ja erillinen saunarakennus, jotka yhdistyvät terassilla. Lisäksi alueelle toivottiin ulkokäymälää.

Mökin sijainti ei ollut yleisten vesi- ja sähköjohtojen läheisyydessä, eikä sinne haluttu tuoda vesi- ja sähköjohtoverkosta. Katolle toivottiin kuitenkin aurinkopaneelit, joilla saadaan tuotettua tarvittava sähköenergia mökkiin.

Umpilammen mökki sijoittui rantamaisemaan kallioiseen maaperään. Mökin ympäristö haluttiin säilyttää luonnollisena.

Mökin sijainti on kaava-alueen ulkopuolella, joten rajoittavat tai ohjaavat kaavamääräykset eivät vaikuttaneet sen suunnitteluun. Suunnittelussa oli kuitenkin otettava huomioon sijaintikunnan rakennusjärjestys. Mökki ei sijaitse kaava-alueella, joten sen rakentamiseen tullaan hakemaan tarvittaessa poikkeuslupaa.

5.1.2 Pohjoisen mökki

Pohjoisen mökin lähtökohtana oli suunnitella neljän vuoden ajan mökki Pohjois-Suomeen hiihtokeskuksen läheisyyteen. Päämääränä oli aktiivilomailijan tukikohta, joka palvelee niin talviurheilijaa kuin lämpimämpien vuoden aikojen pohjoisen kävijöitä. Mökin suunnittelussa otettiin huomioon alueen voimassa oleva asemakaava.

Mökin tyyppinä oli vuokramökki, joka on sisältynyt vasta vuonna 2020 vapaa-ajan asumisen tilastoihin (17, s. 1). Tavoitteena oli luoda hyvin varustellut tilat suuremmallekin seurueelle. Mökki on kuivanmaan mökki.

5.2 Ympäristö suunnittelun taustalla

Molempien mökkien suunnittelun pohjalle otettiin ympäristön huomioiminen. Suunnittelua lähdettiin toteuttamaan ympäröivä luonto ja tontin maasto-olosuhteet huomioiden. Tämä näkyi esimerkiksi perustamistavan valinnassa ja pihan muodostumisessa. Mökin sijoittuminen ilmansuuntiin nähden oli huomioitava, jotta auringon valo ja lämpö saatiin huomioitua optimaalisesti. Mökkeihin haluttiin aurinkopaneelit katolle, joten tämä oli otettava huomioon kattomuodossa ja katon sijoittumisessa. Mökkien ulkoverhous haluttiin sovittaa ympäröivään luontoon.

5.2.1 Perustamistavan valinta, alapohja ja ympäröivä maasto

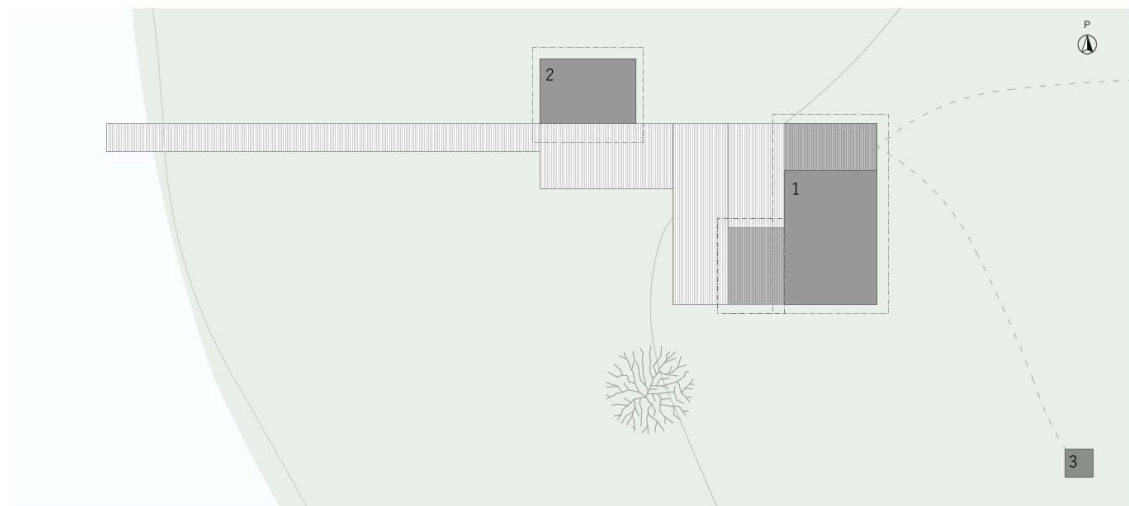
Kumpaankaan mökkiin ei toivottu oleskelupihaa vaan rakennusten ympäristö haluttiin pitää mahdollisimman luonnollisena. Umpilammen mökkiin suunniteltiin teräspilariperustus sekä tuulettuva alapohja. Maasto oli kallioinen, eikä sitä haluttu lähteä louhimaan, joten pilariperustus oliärkevin vaihtoehto. Ympäröivä luonto saatiin myös pidettyä mahdollisimman koskemattomana, mikä oli erityisesti Umpilammen mökin toiveena.

Pohjoisen mökin tontti oli kantava ja melko tasainen maastoltaan. Sinne valikoitui maanvarainen alapohja sokkeliperustuksella. Alueen asemakaava määräsi, että rakennus on ympäröitävä maaston mukaisilla luonnonkivillä vähintään metrin etäisyydeltä sokkelista. Tällä haluttiin estää palon leviäminen maastosta. Tontille tullaan tekemään tarvittavat maaston muokkaukset pintavesien ohjaamiseksi rakennuksesta pois päin, mutta muilta osin piha suunniteltiin pidettäväksi luonnontilaisena. Rakentamisessa vaurioituneisiin maaston osiin laitetaan kuntaa.

5.2.2 Rakennusmassan sijoittuminen

Rakennusten massoittelussa lähdettiin liikkeelle tontin asettamien rajoitteiden ja mahdollisuuksien puitteissa. Molemmissa kohteissa rakennuksista pyrittiin muodostamaan sopusuhtainen kokonaisuus toiveet ja ympäristön olosuhteet huomioiden.

Umpilammen mökissä rakennusmassan sijoittumista ohjasi rannan läheisyys. Rakennuksen etäisyys rannasta on määritelty kuntakohtaisesti. Umpilammen mökin sijaintikunnan rakennusjärjestys määräsi, että asuin- tai vapaa-ajan rakennuksen oli sijoitettava vähintään 30 metrin etäisyydellä rannasta. Saunarakennuksessa minimietäisyys rannasta oli 20 metriä. (Kuva 13.)

KUVA 13. Umpilammen mökin rakennusmassan sijoittumista ohjasi kunnan rakennusjärjestys

Umpilammen mökin rakennuskokonaisuudessa saunarakennus haluttiin lähemmäs rantaa sekä korkeussuunnassa hieman alemmas kuin päämökki. Saunalta haluttiin laituriyhteys rantaan. Päämökki ja saunamökki sijoitettiin alueelle rakennusjärjestystä sekä kallion muotoa ja puustoa mukaillen. Ulkokuussi sijoitettiin hieman etäämmälle.

Pohjoisen mökki sijoittui melko tiiviille asemakaava-alueelle, joten rakennukset oli sijoitettava lähelle toisiaan. Ulkoporeallasta ei haluttu oleskelutilojen näkymien eteen, joten saunarakennus sijoitettiin niin, että altaalle löytyi suojaisa paikka. Rakennusten keskinäisessä sijoittumisessa huomioitiin myös se, että liikkuminen rakennusten välillä on luontevaa. (Kuva 14.)

KUVA 14. Pohjoisen mökin tontinkäyttösuunnitelma

Molemmissa suunnittelukohteissa rakennukset pyrittiin sijoittamaan niin, että auringosta saatavat hyödyt ja haitat tulisivat huomioiduiksi. Aurinkoenergian hyödyntämisestä lisää luvussa 5.2.4.

5.2.3 Julkisivut

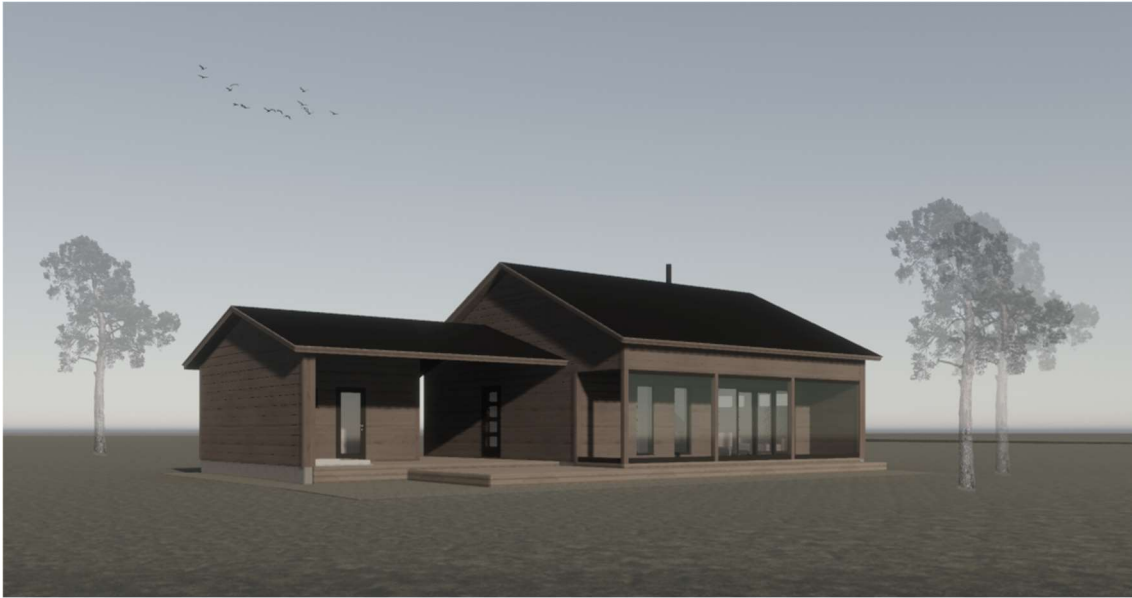
Julkisivun on tarkoitus suojella rakennusta esimerkiksi ilmastorasituksilta. Se on myös täytettävä esteettiset vaatimukset ympäristöön sulautumisessa tai siitä erottumisessa. Materiaalit tulisi valita niin, että ne vastaavat vähintään rakennuksen suunniteltua käyttöikää. Jotkut materiaalit vaativat säännöllistä huoltoa suunniteltuun käyttöikään päästäkseen, mutta on myös olemassa huoltovapaina markkinoituja materiaaleja. (53, s. 61.)

Pohjoisen mökin asemakaavassa oli määrätty, että katteen on oltava tummaa bitumihuopaa. Myös Umpilammen mökkiin haluttiin huopakate. Molemmissa mökeissä päädyttiin käyttämään tummanharmaata bitumihuopaa.

Pohjoisen mökin kattomuodoksi tuli perinteinen harjakatto. Alueen asemakaava määräsi katon kaltevuudeksi 1:3–1:1,5. Tämä koski myös talousrakennuksia. Päämökin kattokulmaksi tuli 1:2 ja saunarakennuksen 1:3. Aurinkopaneelit sijoitettiin lännen suuntaiselle lappeelle.

Umpilammen mökkiin ja saunarakennukseen suunniteltiin pulpettikatto. Katon kaltevuudeksi tuli 1:4 kaikilla lappeilla. Myös Umpilammen mökissä aurinkopaneelit asennettiin lännen suuntaiselle lappeelle.

Mökkien ulkoverhous pyrittiin sopeuttamaan ympäröivään luontoon. Molemmissa mökeissä ulkoverhouksen materiaalina on puu. Pohjoisen mökin ulkoverhouksen määrittelee asemakaava, mutta toiveena oli luonnonläheinen sävy. Pohjoisen mökissä ulkoverhous muodostuu runkohirsistä eikä siinä ole erillistä verhousta (kuva 15).

KUVA 15. Pohjoisen mökissä julkisivu jäi hirsipinnalle

Umpilammen mökkiin tuli lautaverhous. Mökiltä toivottiin huoltovarmuutta. Ulkoverhouksen osalta päädyttiin luonnolliseen harmaantuneeseen ulkoverhoukseen, joka sopii ympäröivään luontoon (kuva 16). Ulkoverhous tullaan toteuttamaan joko lehtikuusiverhouksena tai perinteisenä ulkoverhouksena rautavihtrillillä käsiteltynä. Nämä molemmat ovat huoltovapaita ratkaisuja (54).

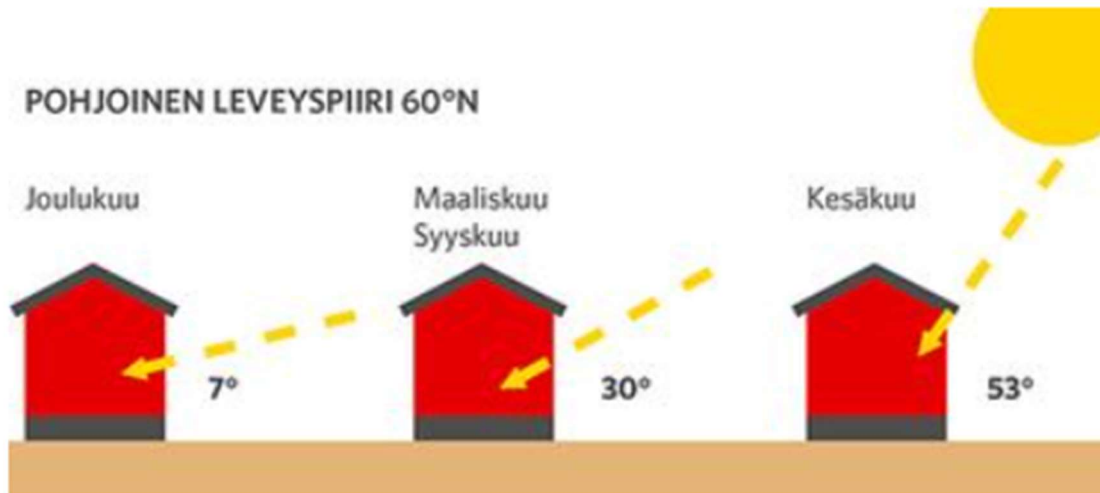
KUVA 16. Umpilammen mökin julkisivuverhous sovitettiin ympäristöön

Lasi on näkyvä elementti molemmissa mökeissä. Laajoilla ikkunapinnoilla pyrittiin maksimoimaan luonnonvalon määrä sisätiloissa sekä talvella auringosta saatava lämpöenergia.

5.2.4 Aurinkoenergian hyödyntäminen

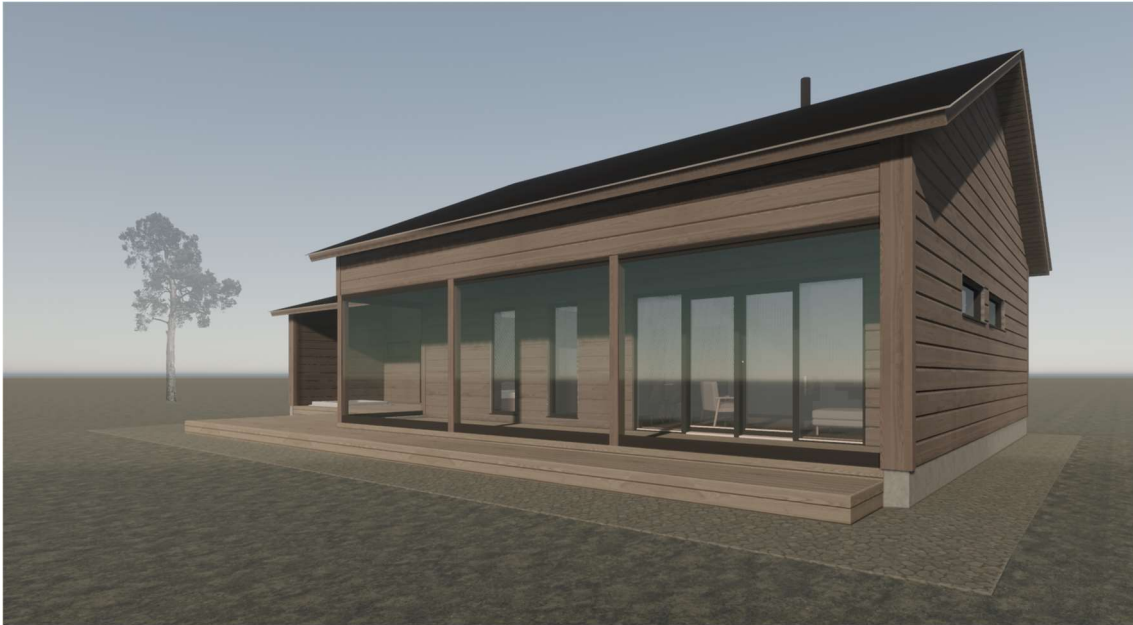
Aurinkoenergian käyttö on kannattavaa myös pimeässä ja kylmässä Suomessa. Vain joului- ja tammi-kuu jäävät kuukausiksi, jolloin auringosta ei juurikaan saada hyötyä. (10, s. 148.) Molempiin suunnittelukohteisiin päädyttiin laittamaan aurinkopaneelit katolle. Umpilammen mökissä paneelit ovat ainoa sähköntuottaja. Pohjoisen mökissä aurinkopaneeleilla vähennetään ulkopuolisen sähköenergian tarvetta. Molemmissa mökeissä pyrittiin myös asuintilojen ja ikkunoiden sijoittelulla huomioimaan aurinkoenergian hyödyntäminen.

Aurinkoenergian hyödyntäminen voi olla joko passiivista tai aktiivista. Passiiviseen aurinkoenergian hyödyntämiseen voidaan vaikuttaa rakennuksen sijoittelulla, suuntauksella ja muodolla sekä ikkunoiden koolla ja sijainnilla. Myös se vaikuttaa, mitä rakennusmateriaaleja käytetään. Rakennus olisi hyvä suunnata kohti etelää niin, että pohjoisen puoli olisi suojaisampi. Suurimpien ikkunoiden suuntaus on myös hyvä olla kohti etelää, jotta saadaan hyödynnettyä talven matalalta tuleva auringon säteily. Kesäajan lämpökuorma on kuitenkin otettava huomioon. Kun rakennuksen suunnittelee niin, että kesän korkeammalta tuleva säteily leikkaantuu eikä pääse paistamaan suoraan sisälle, sisätilojen lämpökuorma pienenee (kuva 13). On myös hyvä huomioida, että eniten lämpöä vaativat tilat kannattaa sijoittaa eteläpuolelle ja viileämmät tilat pohjoispuolelle. (55.)

KUVA 17. Auringon muuttuva paistekulma on huomioitava suunnittelussa (56)

Pohjoisen mökin tilasuunnittelua lähdettiin pohtimaan sillä ajatuksella, että päivät kuluvat aktiviteettien parissa ja pääasiallinen oleskelu mökillä ajoittuu ilta-aikaan. Näin ollen oleskelutilan suurimmat valoaukot, lasiliukuovet, suunniteltiin avautumaan ilta-auringon suuntaan eli länteen. Kesän liiallinen lämpökuorma vältetään, kun suuret ikkunapinta-alat eivät ole suoraan kohti etelää. Rakennuksen katto jatkuu oleskelutilojen kohdalla olevan terassin ylle. Terassin eteläpäättyyn jää seinäke, joka myös estää sisätilojen ylikämpenemisen (kuva 18). Katto leikkaa kesän kuuminta aurinkoa, mutta päästää kuitenkin muiden vuoden aikojen matalammalta tulevan auringon sisälle. Etelän puoleiseen päättyyn sijoitettiin kaksi matalampaa ikkunaa. Tälläkin ratkaisulla pyrittiin siihen, että kesän aurinko ei pääsisi paahtamaan, mutta talven auringosta saataisiin mahdollinen hyöty irti.

KUVA 18. Terrassin eteläpäädyn seinäke estää liiallisen lämpökuorman

Umpilammen mökillä päänäkymät haluttiin kohti vesistöä. Vesistö oli lännen suunnassa, joten myös Umpilammen mökin suurimmat ikkunat suunniteltiin lännen suuntaan. Lännen ikkunarivistön eteen sijoitui katettu terassialue, joka estää kesän kuumimman paahteen pääsemistä sisätiloihin. Etelän suunnassa puusto suojaa liialta paahteelta kesäaikaan, joten etelän suuntaan sijoitettiin myös yksi ikkuna tuomaan valoa. Pohjoisen ja idän suuntaan ei lisätty ollenkaan ikkunoita.

Aurinkokeräimillä tai -paneeleilla säteilyn muuntamista lämpö- tai sähköenergiaksi kutsutaan aktiiviseksi hyödyntämiseksi. Noin 15 prosenttia säteilyn määrästä voidaan muuttaa aurinkopaneeleilla sähköksi. Aurinkokeräimillä taas saadaan tuotettua lämpöä noin 25–35 prosenttia säteilyn määrästä. (10, s. 148.)

Aurinkopaneelien optimaalinen suuntaus on kohti etelää. Näin saadaan hyödynnettyä mahdollisimman paljon auringonsäteilyä. Etelän puolella voi kuitenkin joskus olla varjostavia asioita, kuten esimerkiksi talo tai puustoa. (57, s. 17–18.) Umpilammen mökin tapauksessa mökin eteläpuolella on puustoa, joten aurinkopaneelit päädyttiin sijoittamaan kohti länttä, jossa maisema on avoimempi. Länteen suunnattujen aurinkopaneelien tuotto on jonkin verran etelään suunnattuja pienempi, mutta varjostus huomioiden ratkaisu on järkevä. Pohjoisen mökissä katon suunta oli määrätty niin, että myös siinä aurinkopaneelit sijoitettiin lännen suuntaan.

Aurinkopaneelien parhaan kallistuskulman nyrkkisääntönä on, että kulma olisi noin sijainnin leveysaste miinus 20 astetta. Suomessa se on siis melko lähellä 45 astetta. Silloin laitteesta saisi parhaan tehon irti vuositasolla. Suomessa auringon paistekulma vaihtelee kuitenkin vuoden mittaan ja parhaimman hyödyn aurinkopaneeleista saakin, jos niiden kallistuskulma on säädettävissä. Markkinoilla on saatavilla seurantalaitteilla varustettuja aurinkoenergiälaitteita. Laitteet seuraavat auringon liikettä ja mahdollistavat mahdollisimman suuren säteilyn vastaanottamisen. (57, s. 18.)

Suunnittelukohteissa päädyttiin kuitenkin kiinteäkulmisiin aurinkopaneeleihin. Se on luotettava ja hankintavaiheessa taloudellinen ratkaisu. Umpilammen mökissä sähkön tarve ei ole niin suuri, että sähköntuotannon olisi oltava maksimaalinen. Vapaa-ajan asunnolla oleskelu ei ole jatkuvaa, joten kiinteä vaihtoehto huoltovarmempana koettiin sopivammaksi. Pohjoisen mökillä päädyttiin samaan ratkaisuun samoista syistä.

5.3 Tilojen suunnittelu käytön mukaan

Molempien mökkien tilojen suunnittelun pohjalle luotiin tilaohjelmat, jotka ohjasivat rakennusten tilojen muodostumista. Umpilammen mökkiin oli toiveena 30 m²:n tupa ja erillinen saunarakennus, jotka yhdistyvät terassilla. Terassialueen haluttiin yhdistyvän laituriiin. Lisäksi alueelle toivottiin ulkokäymälä. (Taulukko 1.) Umpilammen mökistä haluttiin kiireisen arjen pakopaikka, johon ei tarvita mitään ylimääräistä.

TAULUKKO 1. Umpilammen mökin tilaohjelma

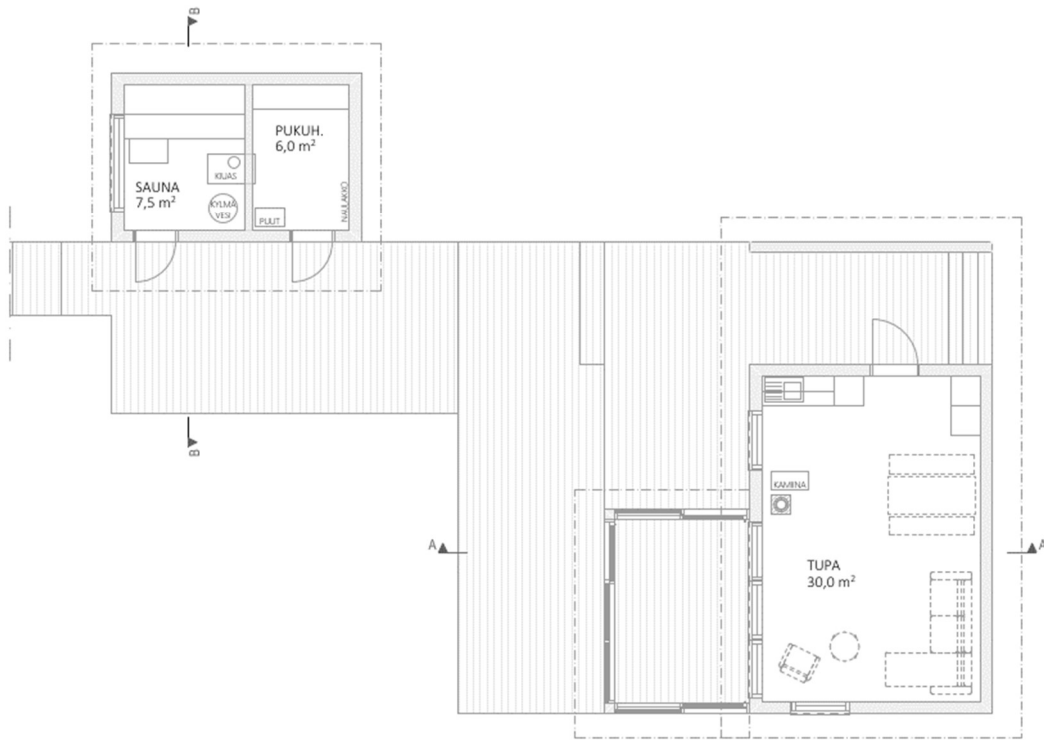
TILA	KOKO	HUOMIOITAVAA
TUPA	30 m ²	Lämmitys kamiinalla, keittiönurkkaus
SAUNA	6 m ²	Lämmitys pukeutumistilasta, kulku ulkoa
PUKEUTUMISTILA	6 m ²	kulku ulkoa
ULKOKÄYMÄLÄ	2 m ²	kuivakäymälä
Yhteensä	44 m ²	

Pohjoisen mökin tilasuunnittelussa oli otettava huomioon harrastusvälineiden säilytys ja huolto. Niillekin oli varattava tilaa. Vuokramökkiin ei kuitenkaan tarvinnut ylimääräistä varastotilaa mökille jätettäviä tavaroita varten, koska vuokralaiset tuovat aina tavarat mukaan. Mökki haluttiin suunnitella isomman porukan käyttöön, mikä täytyi huomioida majoitustiloissa. Mökki suunniteltiin ensin yksikerroksiseksi, mutta siihen lisättiin mahdollisuus parvelle. Tämä mahdollistaa enemmän majoitustilaa. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Pohjoisen mökin tilaohjelma

TILA	KOKO	HUOMIOITAVAA
ETEINEN	6 m ²	Kulku KHH:seen
WC	5 m ²	Suihkukaappi
KODINHOITOHUONE	6 m ²	Kuivauskaappi, pyykinpesukone, allas
MAKUuhuONE	12 m ²	Parisänky, kaapisto
MAKUuhuONE	8 m ²	2 sänkyä
MAKUuhuONE	8 m ²	2 sänkyä tai työhuonemahdollisuus
OLOHUONE JA KEITTIÖ	35 m ²	Keittiökalusteet, kevyttakka
PARVI	20 m ²	majoitus
SAUNA	4 m ²	Erillinen rakennus
PUKUHUONE	4 m ²	Erillinen rakennus
PESUHUONE / WC	6 m ²	Erillinen rakennus
VARASTO	4 m ²	Erillinen rakennus
Yhteensä	100 m² + 18 m²	

Tilaohjelmat olivat realistiset ja toivotut tilaratkaisut saatiin toteutettua oikein hyvin molempiin kohteisiin. Umpilammen mökkikokonaisuus muodostui neljästä tilasta tuvasta, saunasta, pukuhuoneesta ja ulkokuhuussista. Tilat sijoitettiin sujuvan käytön kannalta järkevästi niin, että kulku rakennusten välillä on jouhevaa (kuva 19).

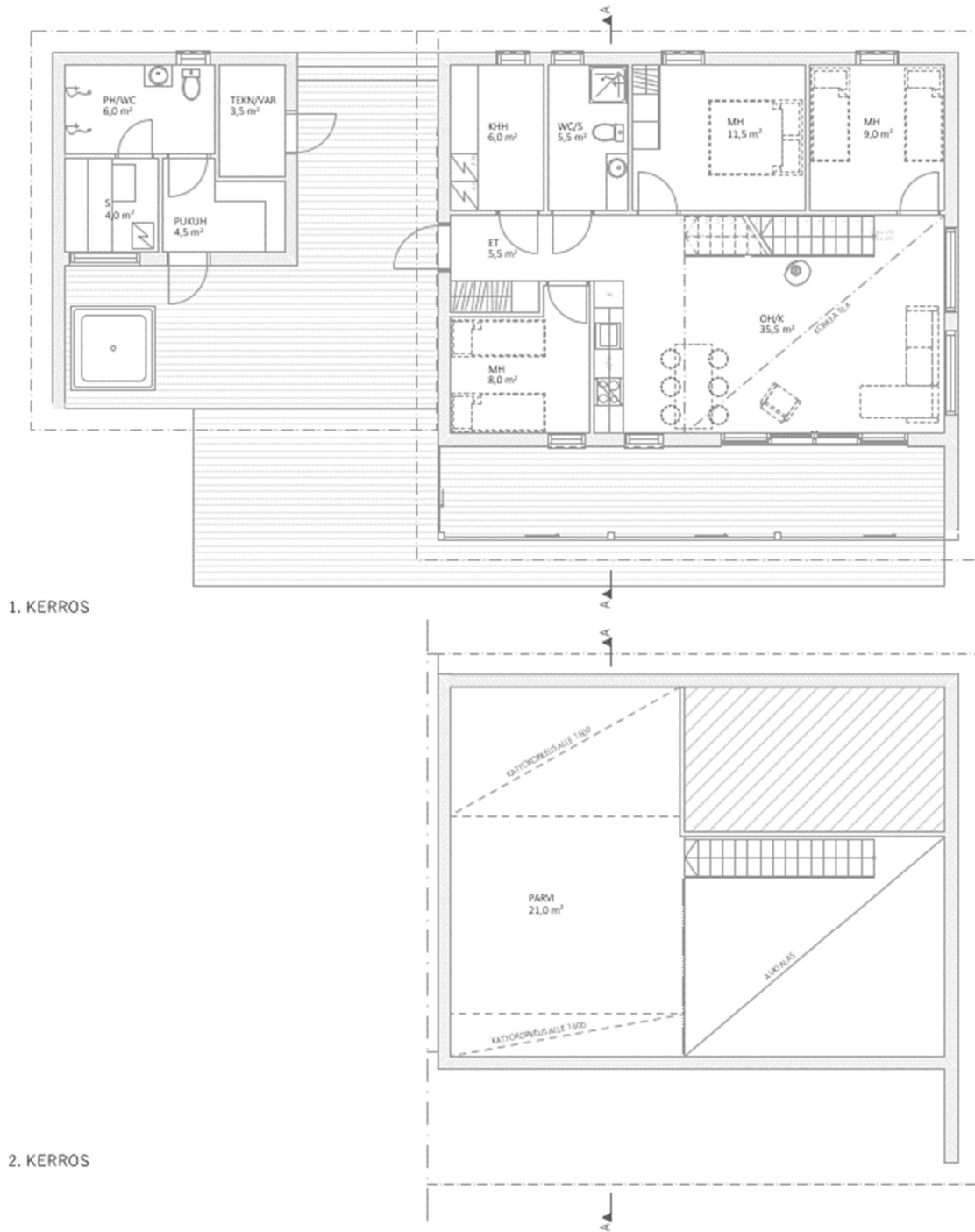
KUVA 19. Umpilammen mökin pohjapiirustus

Umpilammen mökin sisätilat haluttiin pitää yksinkertaisena. Sisäseinien materiaalina haluttiin säilyttää hirsipinta, joka tullaan käsittelemään vaalean kuultavaksi. (Kuva 20.)

KUVA 20. Umpilammen mökin sisäseinät käsitellään vaalean kuultaviksi

Pohjoisen mökissä tilat jakaantuivat oleskelu-, majoitus-, peseytymis- ja huoltotiloihin. Oleskelutilat muodostuivat avarasta keittiön ja olohuoneen yhdistelmästä, johon suunniteltiin lähes koko alan laajuudelta korotettu sisäkatto. Makuuhuoneita tuli kolme kappaletta ja parvelle tehtiin myös yöpymismahdollisuus. Peseytymistilat sijoitettiin erilliseen rakennukseen. Lisäksi päämökin vessaan sijoitettiin suihkumahdollisuus. Kodinhoitohuone sijoitettiin lähelle eteistä, jolla mahdollistettiin tilan sujuva käyttö. (Kuva 21.)

KUVA 21. Pohjoisen mökin pohjapiirustus

Pohjoisen mökin sisätiloissa suosittiin pientalomaisia ratkaisuja. Sisämateriaalien luonnonläheisillä sävyillä pyrittiin tuomaan tiloihin mökkimäistä tunnelmaa. Myös pohjoisen mökissä hirsipinnat haluttiin jättää näkyviin. (Kuva 22.)

KUVA 22. Pohjoisen mökin sisustuksessa suosittiin luonnonläheisiä sävyjä.

5.4 Mökin varustelu tukee käyttötarkoitusta

Suunniteltujen vapaa-ajan asuntojen merkittävimmät erot löytyvät varustelutasosta. Umpilammen mökkiä voisi kuvailla sanoilla alkeellinen elämysmökki. Se on varustukseltaan melko alkeellinen. Mökillä puuhastelu yhdessä ympäröivän luonnon kanssa tarjoaa mahtavia elämyksiä. Mökkeily itsessään on kokemus.

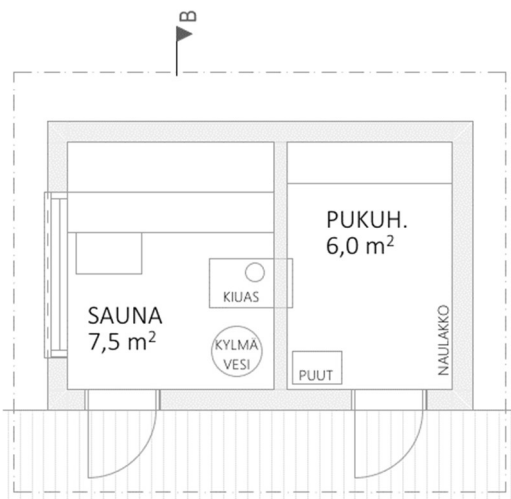
Pohjoisen mökki suunniteltiin vastaamaan varusteluiltaan pientaloa. Mökin käyttäjä ei tule mökille suorittamaan mökkeilyä vaan aktiviteetit löytyvät muualta. Mökillä voi keskittyä huolettomaan olemiseen. Pienenä lisänä normaaliarkeen on ulkorakennuksesta löytyvä sauna ja ulkoporeamme, joissa voi rentoutua aktiivisen päivän jälkeen.

5.4.1 Sauna

Sauna on suomalaisen vapaa-ajan asunnon olennainen osa. RT-kortti kertoo saunan viihtyvyystekijöiksi yksinkertaisuuden ja luonnonläheisyyden. Saunan suunnittelussa olisi huomioitava saunan sopivuus ympäristöönsä. Sisätilojen tulisi soveltua mietiskelyyn ja hiljaiseen seurusteluun. Sauna voi sijaita joko varsinaisen käyttötarkoituksen mukaisessa tilassa tai se voi olla erillisessä rakennuksessa. (58, s. 2–3.)

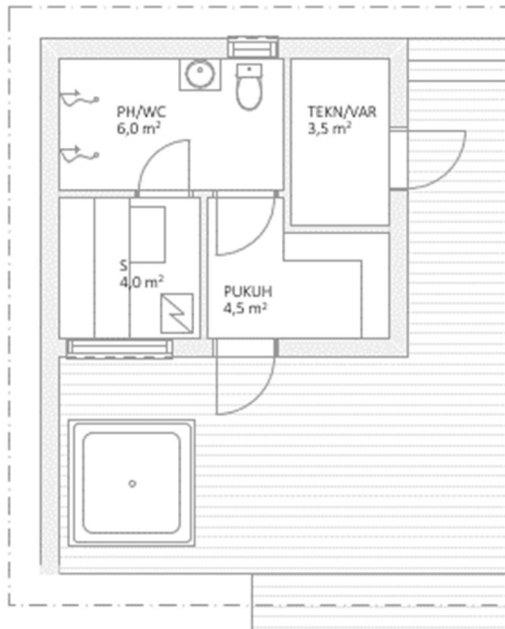
Molemmissa suunnittelukohteissa saunat sijoitettiin erilliseen rakennukseen. Saunarakennusten suunnittelussa huomioitiin mahdollisuus päästä helposti terassille vilvoittelemaan.

Umpilammen mökin saunarakennukseen tuli myös pukeutumistila. Kiukaan lämmitys haluttiin pukeutumistilan puolelta, joten suunnittelussa otettiin huomioon takkakiukaan mahdollisuus. Umpilammen saunarakennukseen ei tullut erillistä peseytymistilaa vaan saunan puolelle huomioitiin tila myös peseytymiselle (kuva 23). Peseytyminen haluttiin tapahtuvan kantovedellä, jota tullaan lämmittämään kiukaan yhteydessä olevalla kuumavesisäiliöllä. Umpilammen sauna edustaa perinteistä ulkosaunatyyppeä.

KUVA 23. Umpilammen saunamökkiin ei tullut erillistä peseytymistilaa

Pohjoisen mökin sauna vastaa pientalon saunaa. Se on vain sijoitettuna erilliseen talusrakennukseen, johon suunniteltiin myös varasto. Rakennuksesta löytyy saunan ja varaston lisäksi pukeutumistila ja pesuhuone. Pohjoisen mökin saunahetken kruunaa ulkoporeamme, joka on sijoitettu aivan saunatilojen läheisyyteen (kuva 24).

KUVA 24. Pohjoisen mökin saunahetken kruunaa poreamme

Saunojen kiuastyypit valittiin oletettujen mökin käyttäjien mukaan. Umpilammen mökin mökkeilijä etsii mökkeilyltään elämyksellisyyttä ja luontosuhdetta. Pohjoisen mökkeilijä taas kaipaa helpompaa rentoutumista. Umpilammen mökin saunaan valittiin puulämmitteinen kiuas integroidulla kuumavesisäiliöllä ja Pohjoisen saunaan sähkökiuas.

5.4.2 Varsinaiset asumisen toiminnot päämökkeissä

Suunnitelluissa mökeissä varsinaiset asumisen tilat eroavat merkittävästi toisistaan. Umpilammen päämökki koostuu yhdestä tilasta, tuvasta, jossa on kaikki mökin toiminnot. Tuvasta muodostui oleskelutila, johon suunniteltiin pieni keittiönurkkaus sekä varattiin tilaa kamiinalle, ruokapöydälle ja sohvalle. Lisäksi ulko-oven läheisyydestä varattiin tilaa ulkovaatteiden säilytykseen. Umpilammen mökissä vessana toimii erilliseen rakennukseen sijoittuva kuivakäymälä.

Pohjoisen mökiltä mökkeilijä löytää kaikki samat toiminnot, mitä on tottunut tavallisessa arjessaan käyttämään. Keittiö ja olohuone muodostavat yhtenäisen oleskelutilan ja majoittumiseen on erilliset huoneet. Päämökistä löytyy lisäksi tilava kodinhoitohuone varustehuoltoa varten sekä vessa suihkukaapilla. Mökistä löytyy nukkumapaikka vähintään kuudelle henkilölle. Mikäli parvimahdollisuus hyödynnetään, tilaa on isommallekin seurueelle.

Umpilammen mökkiä ei suunniteltu majoittumista ajatellen. Se varustettiin kuitenkin vuodesohvalla, mikä mahdollistaa satunnaiset yöpymiset. Pohjoisen mökin yhtenä pääasiallisena tarkoituksena taas oli tarjota majoittuminen pohjoiseen saapuneille matkailijoille.

5.4.3 Tulisijan merkitys

Molempiin mökkeihin suunniteltiin tulisijat, mutta niiden merkitys on hyvin erilainen. Pohjoisen mökkiin tulevan tulisijan haluttiin tuovan tunnelmaa mökki-iltoihin, mutta varsinaista funktionaalista tarvetta sille ei ollut. Umpilammen mökin tulisija taas on mökissä pääasiassa käytännön syistä. Se lämmittää mökin sekä mahdollistaa ruuan valmistamisen.

Pohjoisen mökin tulisijaksi valikoitui tunnelmallinen kevyttakka, joka myös lämmittää hieman kylminä talvipäivinä ja pienentää näin ollen energiankulutusta. Umpilammen mökkiin tuli lämmönlähteeksi kamiina, jossa on päällä keittolevyt.

Umpilammen mökin tulisijaan valittiin muurattu hormi sen hyvän lämmönvarauksen ja pitkän lämmönluvutusajan vuoksi (59, s. 4). Pohjoisen mökin kevyttakkaan sopii hyvin teräksinen kevyt-hormi.

5.4.4 Terassi oleskelupaikkana

Koska mökkeihin ei tullut varsinaista oleskelupihaa, haluttiin ulkona oleminen mahdollistaa terasseilla. Molemmissa kohteissa terassi yhdistää päämökin ja erillisen saunarakennuksen. Umpilammen mökissä terassia porrastettiin maaston muotoja mukailen ja se jatkettiin rantaan asti laiturina. Pohjoisen mökin tontin maaston muodot eivät vaatineet porrastuksia, mutta niillä saatiin elävyyttä

terassiin. Molemmissa mökeissä osa terssialueesta lasitettiin. Tällä saatiin lisättyä terassien käyttöaikaa vuoden mittaan.

5.4.5 Mökkien talotekniset ratkaisut

Mökkien talotekniset ratkaisut eroavat selkeästi, koska vaatimustaso on niin erilainen. Umpilammen mökin lämmittämiseen valikoitui kamiina ja varaava hormi. Pohjoisen mökin lämmitysjärjestelmäksi tuli alueella toimiva kaukolämpö.

Myös vesivarusteluissa erot ovat merkittävät. Pohjoisen mökin veden käyttö vastaa omakotitalon tasoa ja sen käyttö on tasaista ympäri vuoden. Mökki liitetään yleiseen vesi- ja viemäriverkostoon. Umpilammen mökki on kantoveden varassa. Jätevesimäärä lasketaan vähäiseksi. Vähäiset jätevesimäärät voi johtaa maaperään joko kivipesän, imeytyskaivon tai muun vastaavan rakenteen kautta (60).

Umpilammen mökin sähköntuotosta huolehtivat katolle asennettavat aurinkopaneelit. Tarkoituksena ei ole tuottaa suuria määriä sähköä vaan mahdollistaa esimerkiksi pienen jääkaapin käyttäminen kesähelteillä. Pohjoisen mökki liitetään yleiseen sähköverkkoon. Myös pohjoisen mökin katolle asennetaan aurinkopaneelit. Niillä saadaan vähennettyä ulkopuolisen sähköenergian tarvetta, mutta ne eivät kata koko mökin sähköntarvetta.

Lähes sähköttömässä Umpilammen mökissä ilmanvaihto hoituu painovoimaisella ilmanvaihdolla. Pohjoisen mökissä ilmanvaihdosta huolehtii koneellinen ilmanvaihto lämmöntalteenotolla.

6 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä suomalaiseen vapaa-ajan asumiseen, erityisesti mökkeilyyn. Työssä tutustuttiin suomalaisen vapaa-ajan asumisen historiaan, arkkitehtuuriin ja sijoittumiseen sekä mökkirakentamiseen vaikuttaviin määräyksiin ja kaavoitukseen. Työssä tutkittiin suomalaisia mökkityyppejä ja sitä, miten sijainti ja luonnonolosuhteet vaikuttavat mökkeihin ja mökkeilyyn. Näiden pohjalta suunniteltiin kaksi erityyppistä vapaa-ajan asuntoa ja suunnittelun edetessä vertailtiin sijainnin ja käyttötarkoituksen vaikutusta suunnitelmiin.

Nopeasti ajateltuna suomalaisen vapaa-ajan asumisen historia on yllättävän lyhyt. Toisaalta, kun muistaa, että ennen vapaa-aikaa ei juurikaan jäänyt, asiaa ei tarvitse ihmetellä. Vapaa-ajan asuntojen merkitys on kuitenkin ehtinyt muuttua niiden lyhyenkin historian aikana. Ensimmäiset huvilat olivat vain rikkaiden ylellisyyttä. Ajan kuluessa vapaa-ajan asunnot muuttivat muotoaan ja kansanomaistuivat.

Suomalaisista mökeistä voinee todeta, että mökkejä löytyy lähes yhtä monenlaisia kuin on mökkiläisiäkin. Erityyppiset ihmiset hakevat mökeiltään eri asioita. Toinen kaipaa jatkuvaa puuhastelua ja viihtyy alkeellisemmässäkin mökissä. Toinen taas haluaa mökkeilyltään ylellisyyttä ja toivoo, että kaikki toimii mahdollisimman helposti. Mökkien käyttäjät jakaantuvat myös siinä, mitä halutaan sijainnilta ja ympäristöolosuhteilta. Osalla vaatimuksena on veden läheisyys, kun toiset haluavat mökkinsä ehdottomasti latuverkoston viereen.

Merkittävin yhdistävä tekijä suomalaisista vapaa-ajan asuntojen käyttäjistä löytyi luonnon läheisyyden arvostuksesta. Jo ensimmäisten huviloiden käyttäjät lähtivät vapaa-ajan asunnoilleen viettämään kesää luonnon helmaan pois kaupungista. Myös nykyajan hektiseen arkeen totunut ihminen hakee mökiltä luonnonrauhaa.

Luonnonläheisyyden arvostus näkyi myös vapaa-ajan asuntojen suunnitteluosuudessa. Mökit olivat hyvin erityyppiset, mutta suurimpana yhdistävänä tekijänä oli se, että luonnollisuus sai näkyä. Molempien mökkien päärakennusmateriaali oli hirsi ja hirsipintaa haluttiin näkyviin myös sisätiloissa. Mökkien piha-alueet jätettiin luonnontilaan. Mökeillä haluttiin mahdollistaa käyttäjän pääsy

luonnon äärelle. Suurimmat erot mökkisuunnitelmissa tulivat käyttötarkoituksen mukaisista valinnoista. Mökkien varustelutaso sekä se, mitä tiloja mökkeihin haluttiin, kertoi käyttötarkoituksesta.

Suunnitteluosuudessa vertailtiin vain kahden eri mökkityypin suunnittelua, joten siinä tulleita huomioita ei voi yleistää koskemaan kaikkia Suomen vapaa-ajan asuntoja. Esille tulleet asiat vastaavat kuitenkin paljolti aiemmin tutkittuja aineistoja ja työn teoriaosuudessa ilmenneitä asioita.

Maantieteellisen sijainnin vaikutuksesta mökkityyppeihin löytyi kovin vähän tutkittua tietoa, joten sitä näkökulmaa ei juurikaan käsiteltyä tässä opinnäytetyössä. Se voisikin olla uuden tutkimuksen aihe. Toisaalta tästä näkökulmasta eroja ei välttämättä löydy niin selkeästi, eikä sitä ehkä siksi ole juuri tutkittu. Mökkityypit mukailevat enemmän luonnonmaantieteellisiä olosuhteita.

LÄHTEET

1. Hautajärvi, Harri 2006. Huviloita, saunoja. Helsinki: Rakennustieto Oy.
2. Hautajärvi, Harri 2017. Rakennetun Suomen tarina. Kesämökkien ja saunojen maa. Helsinki: Rakennustieto Oy.
3. Alasuutari Maarit & Alasuutari Pertti 2010. Mökkihulluus. Vapaa-ajan asumisen taika ja taito. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
4. Tilastokeskus. Rakennusluokitus 2018. Hakupäivä 9.1.2022. <https://www2.stat.fi/fi/luokitukset/rakennus/?code=021&name=Vapaa-ajan%20asuinrakennukset>.
5. Rakennustutkimus RTS Oy & Rakentajan tietopalvelu RTI Oy 2021. Mökkiläinen tuo hyvinvointia koko yhteiskunnalle. Hakupäivä 15.2.2022. <https://www.suomirakentaa.fi/lomarakentaja/suunnittelu-ja-valmistelu/mokkeily-muuttuu-niin-myos-mokkilaiset>.
6. Tiihonen, Arja 2007. Huvilaomistuksesta koko kansan mökkeilyyn. Tilastokeskus. Hakupäivä 29.11.2021. <https://www.stat.fi/tup/suomi90/kesakuu.html>.
7. Kurri, Miikka 2017. Kesäasumisen kulttuurihistoriaa - viikonloppumajoja ja kakkoskoteja. Ympäristö-ministeriö. Hakupäivä 17.1.2022. [https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohdista/Artikkelit/Maaseudun_maisemat/Kesaasumisen_kulttuurihistoriaa_viikonlo\(37638\)](https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohdista/Artikkelit/Maaseudun_maisemat/Kesaasumisen_kulttuurihistoriaa_viikonlo(37638)).
8. Gardberg, Carl Jacob 1966. Valokuva. Doepelin huvila, Ruissalo 64. Turun museokeskus. Hakupäivä 24.1.2022. https://www.finna.fi/Record/musketti_tmk.M20%3AKD2012%3A40.
9. Kamu Espoon kaupungin museo 1930–1939. Valokuva. Kesämökki Haukilahdessa, nykyisen Särjenevän päässä 1930-luvulla. Hakupäivä 29.3.2022. <https://www.finna.fi/Record/ekm.urn:nbn:fi-ekmhttp%253A%252F%252Fwww.profium.com%252Fespoo%252Fkohde%252FKohde-8CBC9B7F-B896-166D-715C-1838E9929F17?imgid=1>.
10. Pekkala, Risto 2017. Suuri mökkikirja. Mökin omistajan käsikirja. Helsinki: Readme.fi.

11. Maa- ja metsätalousministeriö 2016. Mökkibarometri 2016. Hakupäivä 29.11.2021. <https://mmm.fi/documents/1410837/1880296/Mokkibarometri+2016/7b69ab48-5859-4b55-8dc2-5514cdfa6000>.
12. Mukala, Jorma 2017. Elinvoimaa pienuudesta. Arkkitehtilehti 114 (3), 9.
13. Periäinen, Karoliina 2005. Suomalainen kesämökkiperinne. Jäsentiedote 2/2005. (toim. Nurminen, Johanna.) Rakennustaiteen seura. Hakupäivä 29.3.2022. https://rakennustaiteen-seura.fi/wp-content/uploads/2013/05/RTS_2_05_low.pdf.
14. Sairanen, Marttiina 2021. Valokuva. Artikkelissa Teea Jokihäärä. 1800-luvun huppea huvila Turun Ruissalossa kerää nettiklikkejä – muistatko kiistat saaren maiden omistuksesta? Turun Sanomat. Hakupäivä 29.3.2022. <https://www.ts.fi/uutiset/5419515>.
15. Paalanen, Elias 1934. Piirustus. Teoksessa Viikonloppumajojen piirustuksia. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
16. Ollikaisen hirsirakenne Oy. Valokuva. Poutapilvi. Hakupäivä 29.3.2022. <https://ohr.fi/wp-content/uploads/2018/08/poutapilvi-perinteinen-pyrorohirsi-talo-1600-505x347.jpg>.
17. Suomen virallinen tilasto 2021. Rakennukset ja kesämökit 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Hakupäivä 9.1.2022. https://www.stat.fi/til/rakke/2020/rakke_2020_2021-05-27_fi.pdf.
18. Adamiak, Czesław, Vepsäläinen, Mia, Strandell, Anna, Hiltunen, Mervi J., Pitkänen, Kati; Hall, C. Michael, Rinne, Janne, Hannonen, Olga, Paloniemi, Riikka & Åkerlund, Ulrika 2015. Vapaa-ajan asuminen Suomessa. Helsinki: Suomen ympäristökeskus. Hakupäivä 8.2.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155089/SYKEra_22_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

19. Adamiak, Czesław, Vepsäläinen, Mia, Strandell, Anna, Hiltunen, Mervi J., Pitkänen, Kati, Hall, C. Michael, Rinne, Janne, Hannonen, Olga, Paloniemi, Riikka & Åkerlund, Ulrika 2015. Kuvakaappaus. Teoksesta. Vapaa-ajan asuminen Suomessa. Helsinki: Suomen ympäristökeskus. Hakupäivä 8.2.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155089/SYKEra_22_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
20. Suomen virallinen tilasto 2021. Kuvakaappaus. Rakennukset ja kesämökkit 2020. Helsinki: Tilastokeskus. Hakupäivä 9.1.2022. https://www.stat.fi/til/rakke/2020/rakke_2020_2021-05-27_fi.pdf.
21. Rakennustutkimus RTS Oy & Rakentajan tietopalvelu RTI Oy 2021. Kaavoitus ohjaa rakentamista. Hakupäivä 15.2.2022. <https://www.suomirakentaa.fi/lomarakentaja/suunnittelu-ja-valmistelu/kaavoitus-ohjaa-rakentamista>.
22. Ympäristöosaava. Rakennusten energiatehokkuutta koskeva lainsäädäntö. Hakupäivä 12.2.2022. <https://www.ymparistoosaava.fi/rakennusala/index.php?k=22802>.
23. Verohallinto 2022. Ilmoita muuttunut käyttötarkoitus - esimerkiksi muutto vakituudesta asunnosta vapaa-ajan asuntoon. Hakupäivä 15.2.2022 <https://www.vero.fi/henkilöasiakkaat/asuminen/kiinteistovero/vakituinen-vai-vapaa-ajan-asunto/>.
24. Ahola, Seppo & Ilola Heli 2006. Toinen koti maalla? Kakkosasumisen ja maaseudun elinvoimaisuus. Lapin yliopiston kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan julkaisuja B. tutkimusraportteja ja selvityksiä 6. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. Hakupäivä 23.3.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-2011381084>.
25. Tilastokeskus. Kesämökki. Hakupäivä 16.2.2022. <https://www.stat.fi/meta/kas/kesamokki.html>.
26. Rakennustutkimus RTS Oy & Rakentajan tietopalvelu RTI Oy 2021. Millaisia lomarakennuksia tehdään. Hakupäivä 15.2.2022. <https://www.suomirakentaa.fi/lomarakentaja/suunnittelu-ja-valmistelu/millaisia-lomarakennuksia-tehdaan>.

27. RE/MAX Finland 2021. Millainen mökki tai vapaa-ajanasunto sopii sinulle? Tutustu erilaisiin mökkityyppeihin. Hakupäivä 17.2.2022. <https://remax.fi/ideat-ja-vinkit/millainen-mokki-tai-vapaa-ajanasunto-sopii-sinulle-tutustu-erilaisiin-mokkityyppeihin/>.
28. Lento, Arja 2017. Valokuva. Artikkelissa Raili Löyttyniemi. Aikamatka arkeen: Vapaa-aika ja mökkeily. Yle. Hakupäivä 29.3.2022. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/01/08/aikamatka-arkeen-vapaa-aika-ja-mokkeily>.
29. Koski, Anri 2014. Huvilakulttuuri levisi Suomeen Vaasan kautta. Yle. Hakupäivä 12.2.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-7323050>.
30. Wikman, Anna 2014. Valokuva. Artikkelissa Anri Koski. Huvilakulttuuri levisi Suomeen Vaasan kautta. Yle. Hakupäivä 12.2.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-7323050>.
31. Tilastokeskus. Vuokramökki. Hakupäivä 24.2.2022. <https://www.stat.fi/meta/kas/vuokramokki.html>.
32. Tilastokeskus 2021. Vuokramökkiyöpymiset lisääntyivät touko-elokuussa 20 prosenttia viime vuodesta ja 50 prosenttia vuodesta 2019. Hakupäivä 24.2.2022. <https://www.stat.fi/tup/kokeeliset-tilastot/vuokramokkitilasto/vuokramökkiyopymiset-nousivat-touko-elokuussa-20-verrat-tuna-vuoteen-2020-ja-50-vuoteen-2019-verrattuna/index.html>.
33. Mökit.fi. Lomamökit ja mökkivuokraus Suomessa. Hakupäivä 6.3.2022. <https://www.xn--mkit-5qa.fi/lomamokit-mokkivuokraus>.
34. Suomen siirtolapuutarhaliitto 2022. Siirtolapuutarhatoiminnan perusteet. Hakupäivä 17.2.2022. <https://www.siirtolapuutarhaliitto.fi/kaytannon-tietoa/perusteet/>.
35. Kiiveri, Stiina 2011. Mökki ja Pelakuu. Kurkistuksia siirtolapuutarhaan. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

36. Sunnari, Matti. Valokuva. Artikkelissa. Siirtolapuutarha täyttyy unelmista. Yle. Hakupäivä 23.3.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-5600750>.
37. Mökit.fi. Erämokit - vietä lomasi lähellä luontoa. Hakupäivä 12.2.2022. <https://www.xn--mkit-5qa.fi/eramokit>.
38. Hiltunen, Mervi J. & Vepsäläinen, Mia 2015. Kylämökkeilyn ilmiö, käsite ja tutkimustarve. Teoksessa Kylämökkeily Suomessa. Vapaa-ajan asuminen maaseudun kylissä ja taajamissa. (toim. Hiltunen, Mervi J. & Vepsäläinen, Mia) Publications of the University of Eastern Finland. Hakupäivä 29.11.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15533/urn_isbn_978-952-61-1817-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
39. Rehunen, Antti 2015. Kylämökkeilyn rajaaminen ja käytetyt aineistot. Teoksessa Kylämökkeily Suomessa. Vapaa-ajan asuminen maaseudun kylissä ja taajamissa. (toim. Hiltunen, Mervi J. & Vepsäläinen, Mia) Publications of the University of Eastern Finland. Hakupäivä 29.11.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15533/urn_isbn_978-952-61-1817-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
40. Eerola, Katri, Rehunen, Antti & Shemeikka, Petri 2015. Kylämökkeilyn ominaispiirteet. Teoksessa Kylämökkeily Suomessa. Vapaa-ajan asuminen maaseudun kylissä ja taajamissa. (toim. Hiltunen, Mervi J. & Vepsäläinen, Mia) Publications of the University of Eastern Finland. Hakupäivä 29.11.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15533/urn_isbn_978-952-61-1817-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
41. Hiltunen, Mervi J., Pitkänen, Kati, Rehunen, Antti & Vepsäläinen, Mia 2015. Kylämökkeilyn merkitys ja vaikutukset. Teoksessa Kylämökkeily Suomessa. Vapaa-ajan asuminen maaseudun kylissä ja taajamissa. (toim. Hiltunen, Mervi J. & Vepsäläinen, Mia) Publications of the University of Eastern Finland. Hakupäivä 29.11.2021. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15533/urn_isbn_978-952-61-1817-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
42. Stofi 2019. Erilaiset rakennusmateriaalit. Hakupäivä 8.3.2022. <https://www.stofi.fi/erilaiset-rakennusmateriaalit/>.

43. Pientaloteollisuus. Puu-, kivi-, ja hirsitaloja. Uusien omakotitalojen runkomateriaali. Hakupäivä 8.3.2022. <https://www.pientaloteollisuus.fi/fin/rakentajalle/keskimaarainen-omakotitalo/runko-materiaali/>.
44. Lupakuvat.com. Näin säästät selvää setelirahaa - ja paljon. Hakupäivä 8.3.2022. <https://www.lupakuvat.com/nain-saastat>.
45. Finsilva 2016. Haaveissa puurakenteinen mökki - vinkit toteutustavan valintaan. Hakupäivä 8.3.2022. <https://www.finsilva.fi/mokin-valinta-ja-rakentaminen/haaveissa-puurakenteinen-mokki-vinkit-toteutustavan-valintaan/>.
46. Mökillä.fi 2022. Kelomökki - ajaton ja tyylikäs vaihtoehto. Hakupäivä 29.3.2022. <https://www.mokilla.fi/kelomokki-ajaton-ja-tyylikas-vaihtoehto/>.
47. Sapattinen, Auvo. Valokuva. Pärnälähdän kelomökki. Metsähallitus. Hakupäivä 29.3.2022. <https://www.luontoon.fi/parnalahdenkelomokkivuokratupa>.
48. Rakennustutkimus RTS Oy & Rakentajan tietopalvelu RTI Oy 2021. Millaisia lomarakennuksia tehdään. Hakupäivä 30.3.2022. <https://www.suomirakentaa.fi/lomarakentaja/suunnittelu-ja-valmistelu/ekologinen-lomarakentaminen>.
49. Rakennustutkimus RTS Oy & Rakentajan tietopalvelu RTI Oy 2021. Millaisia lomarakennuksia tehdään. Hakupäivä 15.2.2022. <https://www.suomirakentaa.fi/lomarakentaja/suunnittelu-ja-valmistelu/vapaa-ajan-rakennuksia-on-paljon-luultua-enemman>.
50. Sundman, Mikael 2005. Sportstugan - urheilumaja. Jäsentiedote 2/2005 (toim. Johanna Nurminen). Rakennustaiteen seura. Hakupäivä 29.3.2022. https://rakennustaiteenseura.fi/wp-content/uploads/2013/05/RTS_2_05_low.pdf.
51. Metsähallitus, Metsähallitus ja matkailu valtion alueilla. Hakupäivä 23.3.2022. <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/alueiden-kayton-suunnittelu/toiminta-matkailualueilla/>.

52. Ympäristöhallinto 2013. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Hakupäivä 18.3.2022. https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet.
53. Toivonen, Tino 2019. Julkisivun metamorfoosi. Diplomityö. Oulun yliopisto, arkkitehtuurin yksikkö. Hakupäivä 7.4.2022. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201909272945>.
54. Lauta Oy 2022. Käsittelyohjeet Siperian lehtikuusi ulkoverhoukselle. Hakupäivä 2.4.2022. <https://www.lauta.fi/tuote/27101/913-932/4884-ulkovuori-lehtikuusi-28x145-utw>.
55. Motiva 2020. Aurinkolämmön passiivinen hyödyntäminen. Hakupäivä 3.3.2022. https://www.motiva.fi/ratkaisut/uusiutuva_energia/aurinkolampo/aurinkolammon_passiivinen_hyodyntaminen.
56. Motiva 2020. Kuvakaappaus. Aurinkolämmön passiivinen hyödyntäminen. Hakupäivä 3.3.2022. https://www.motiva.fi/ratkaisut/uusiutuva_energia/aurinkolampo/aurinkolammon_passiivinen_hyodyntaminen.
57. Tahkokorpi, Markku 2016. Aurinkoenergia Suomessa. Helsinki: Into Kustannus.
58. RT 91-11257 2017. Saunan tilojen suunnittelu. Rakennustieto. Hakupäivä 11.4.2022. https://kortistot-rakennustieto-fi.ezp.oamk.fi:2047/kortit/RT%2091-11257?external_system=Juha&page=1.
59. Suomen tiiliteollisuusliitto 2019. Muuratut savupiiput. Tutkittua tietoa ja teknisiä ohjeita savupiippujen suunnittelusta, rakentamisesta, materiaaleista sekä huollosta. Hakupäivä 8.4.2022. https://www.tiili-info.fi/wp-content/uploads/2019/09/Muuratut_savupiiput_2019_verkko.pdf.
60. Suomen vesiensuojeluyhdistysten liitto ry. Pienten jätevesimäärien johtaminen. Hakupäivä 9.4.2022. <https://vesiensuojelu.fi/jatevesi/jateveden-kasittely/kaymala-ja-pesuvedet-erikseen/pienet-pesuvedet/>.

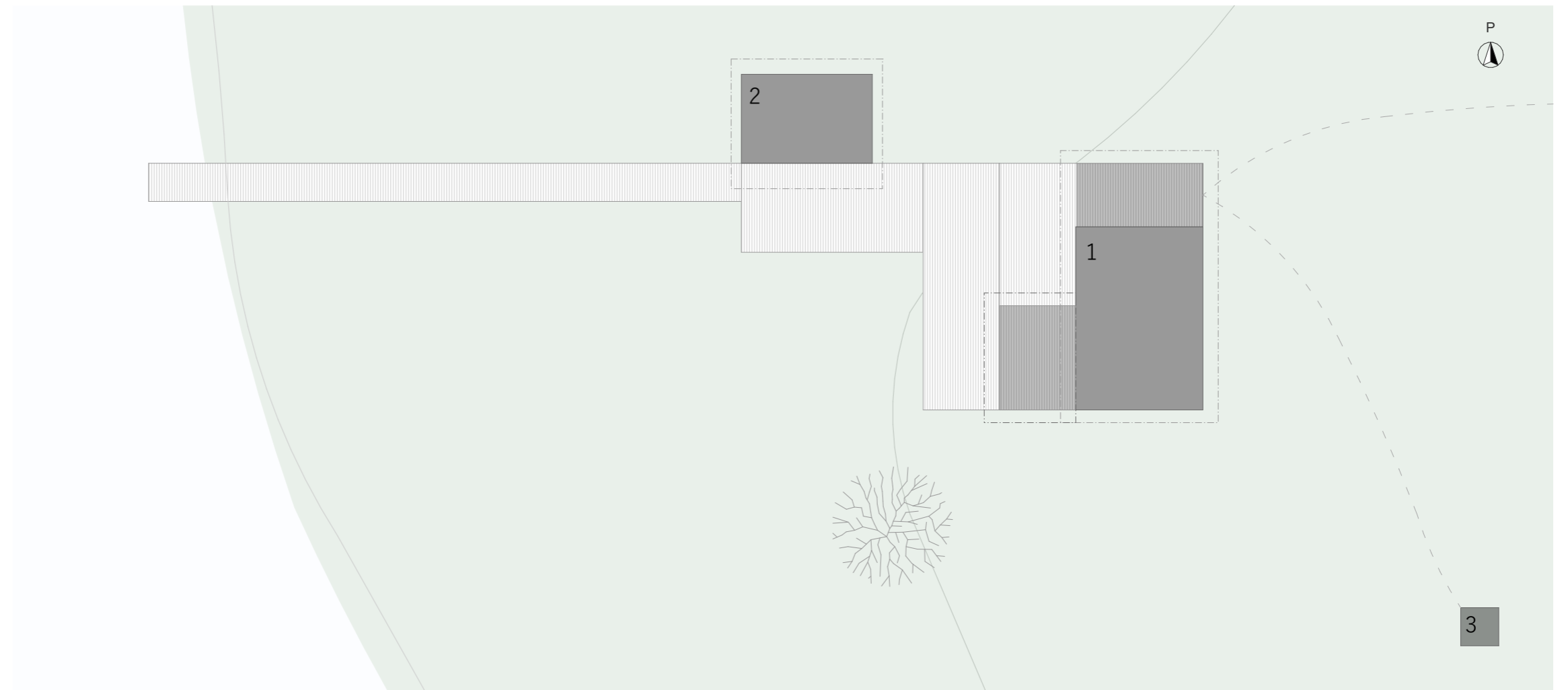
U MP I L A M M E N M Ö K K I

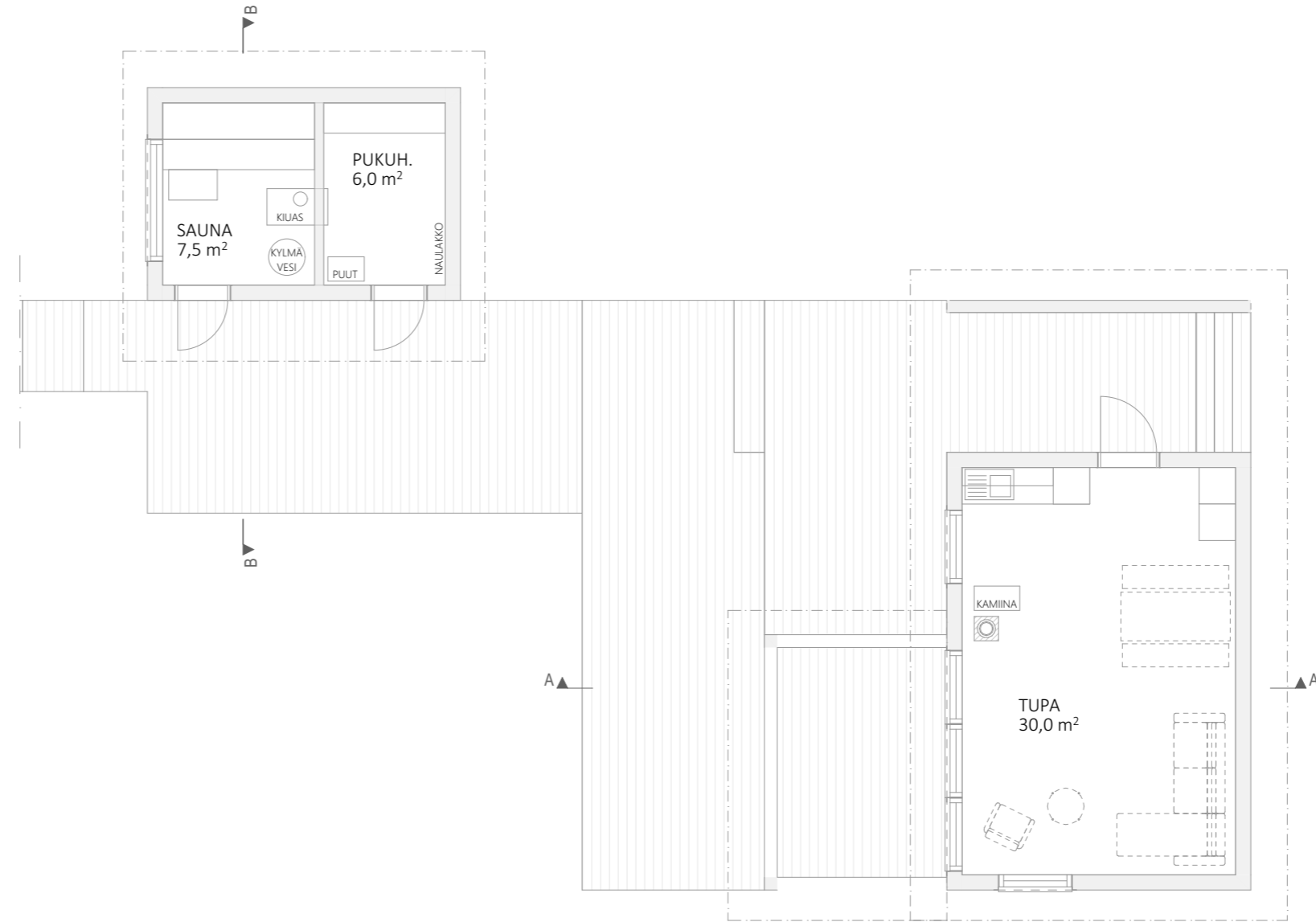
LUONNOKSET

SAILA LASTIKKA 2022

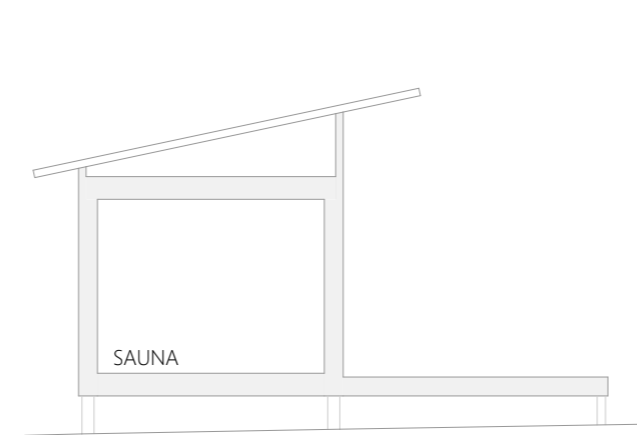
LAAJUUSTIEDOT

	hum ²	kem ²
1 PÄÄMÖKKI	30	36
2 SAUNARAKENNUS	14	18
3 ULKOKÄYMÄLÄ	2	
YHT	46	54

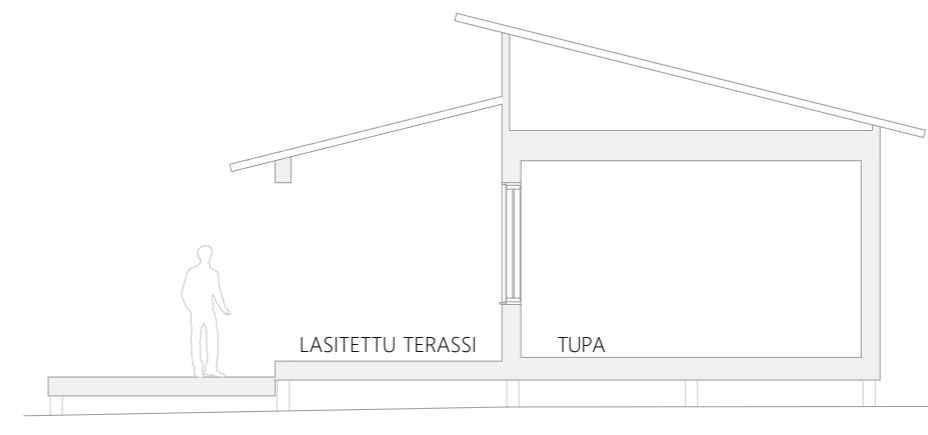

POHJAPIIRUSTUS

LEIKKAUS B-B

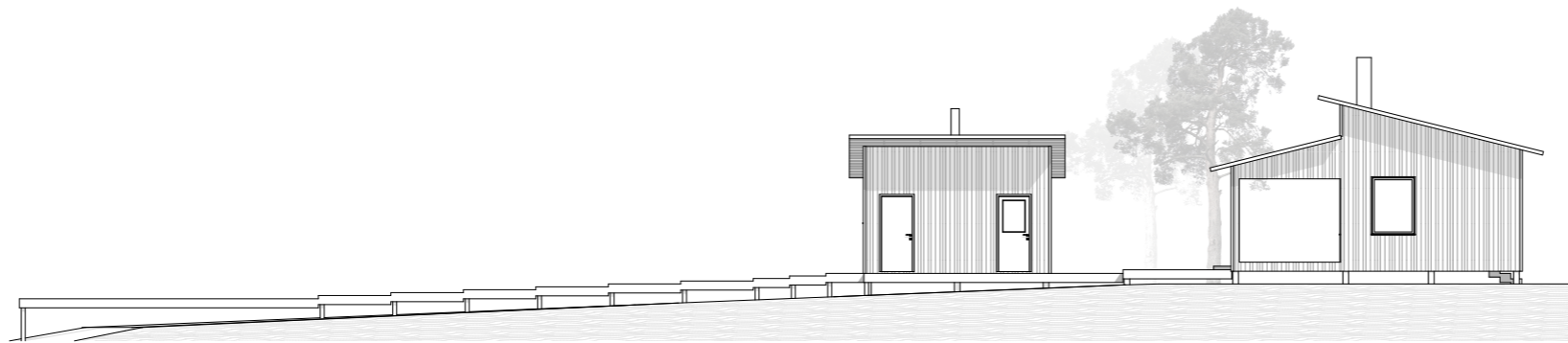

LEIKKAUS A-A

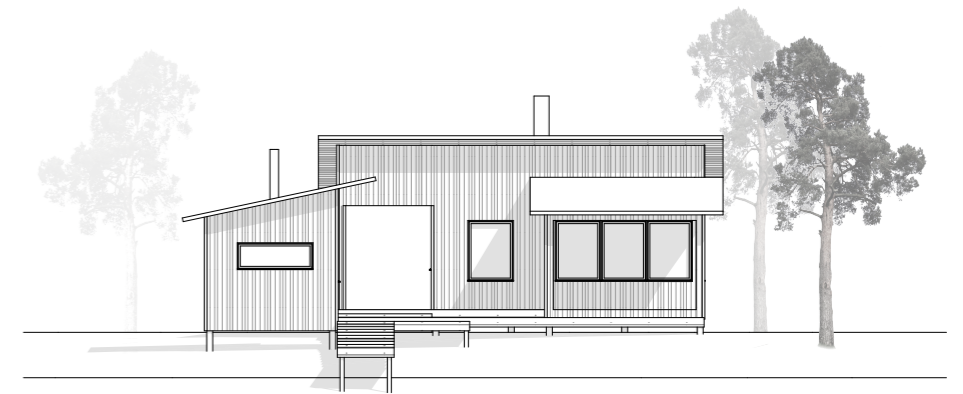
UMPILAMMEN MÖKKI

LUONNOKSET

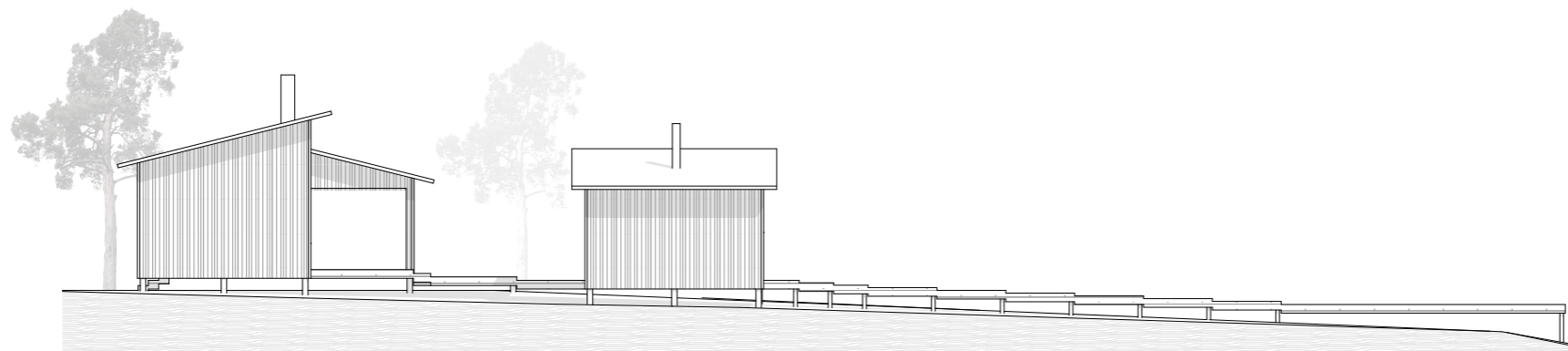
SAILA LASTIKKA 2022

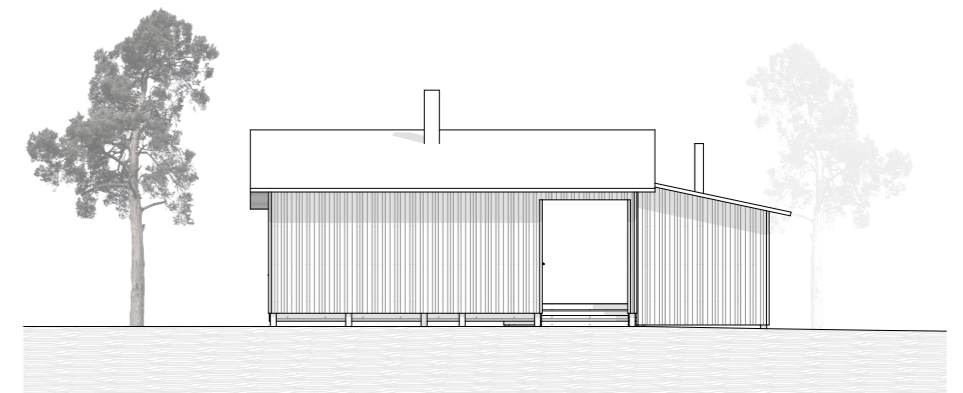
JULKISIVU ETELÄÄN

JULKISIVU LÄNTEEN

JULKISIVU POHJOISEEN

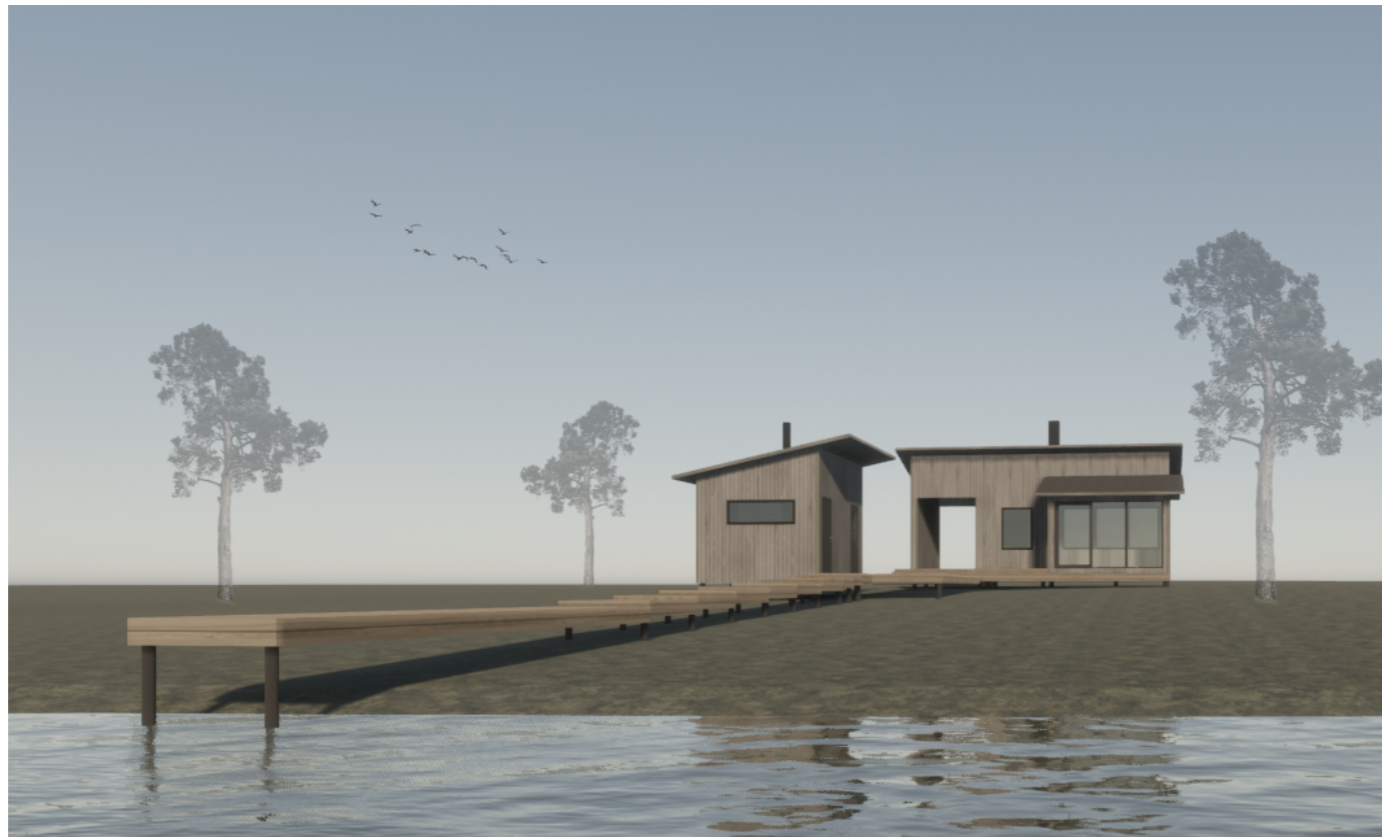

JULKISIVU ITÄÄN

UMPILAMMEN MÖKKI

LUONNOKSET

SAILA LASTIKKA 2022

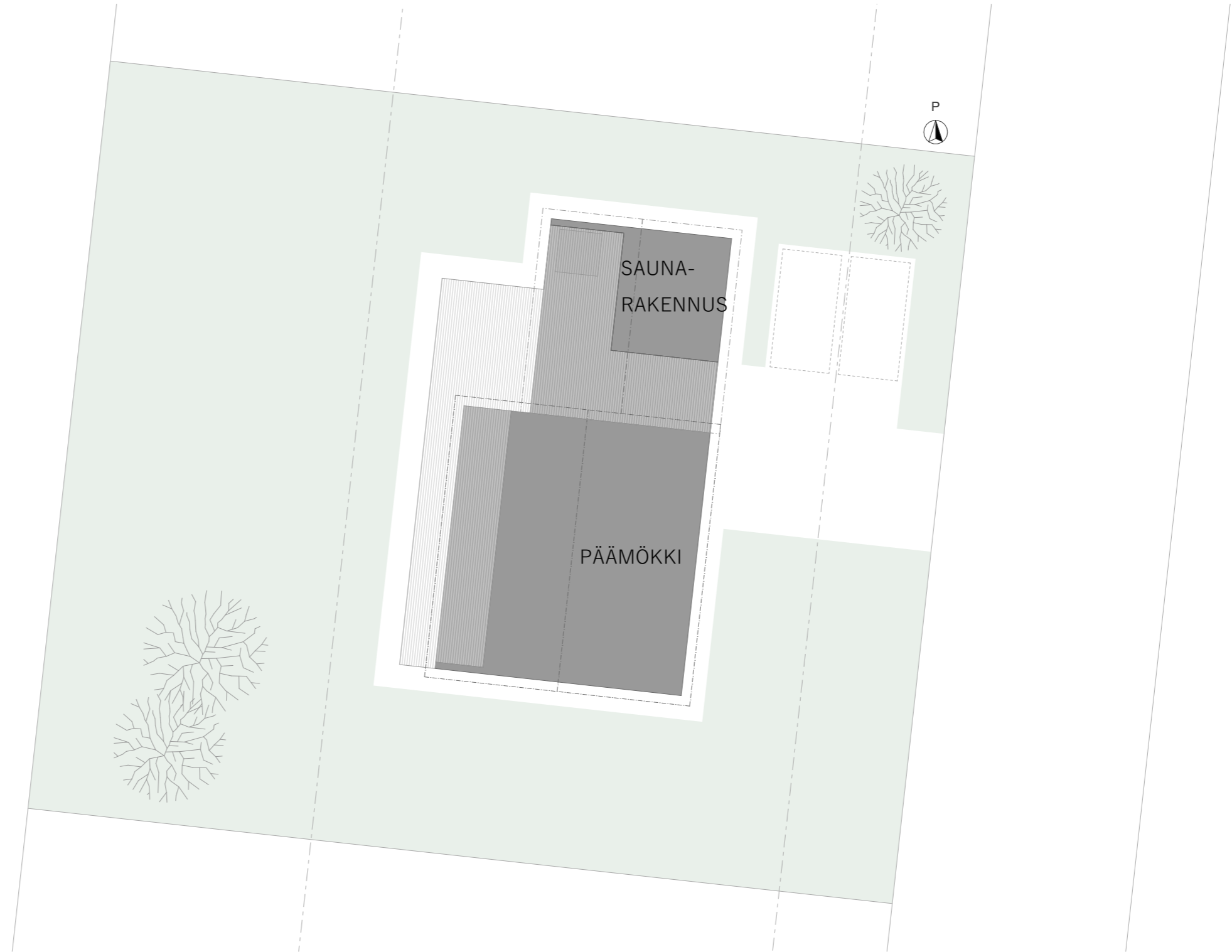
POHJOISEN MÖKKI

LUONNOKSET

SAILA LASTIKKA 2022

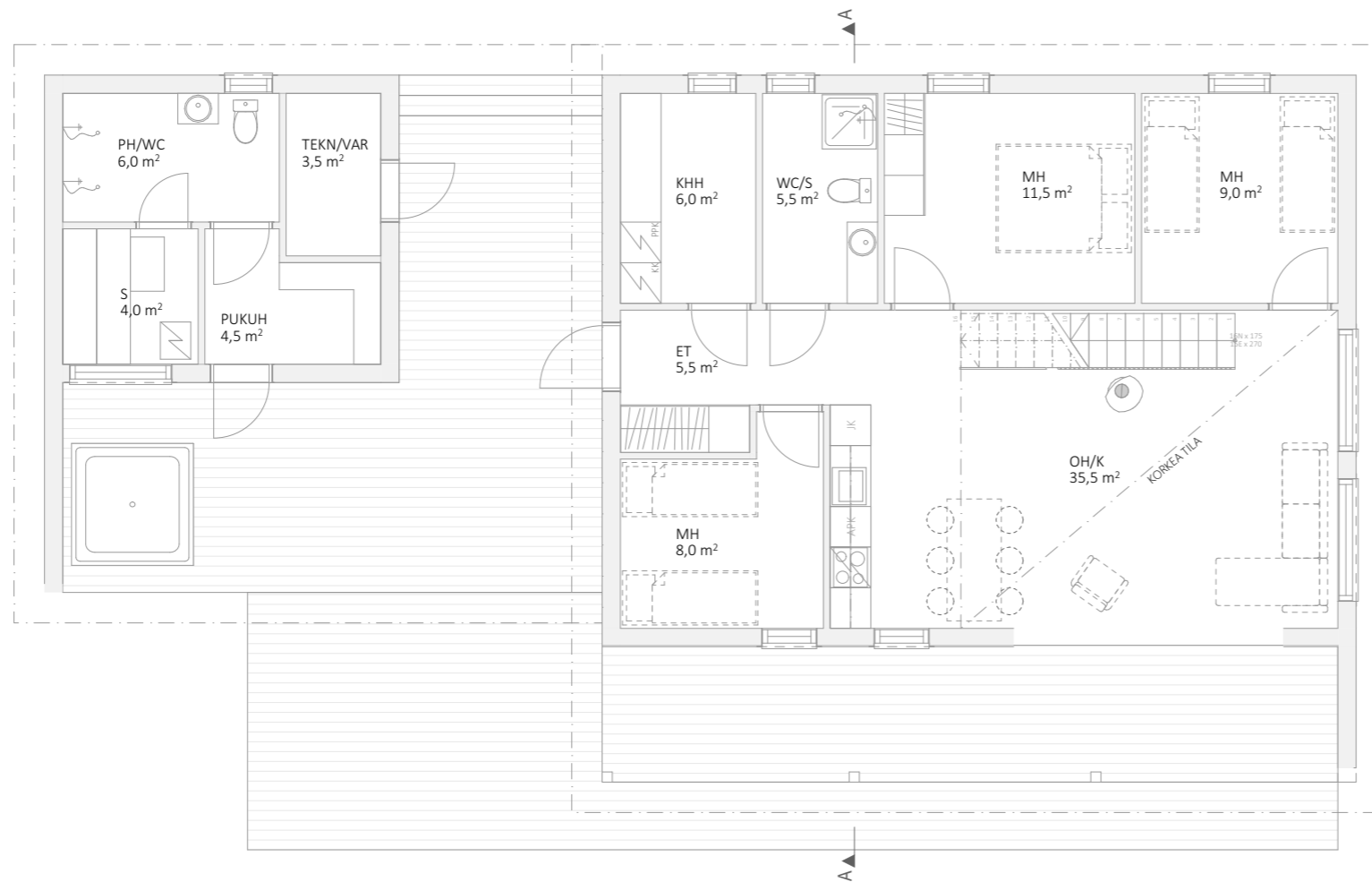
LAAJUUSTIEDOT

	hum ²	kem ²
PÄÄMÖKKI	105	115
SAUNARAKENNUS	19	23
YHT	124	138

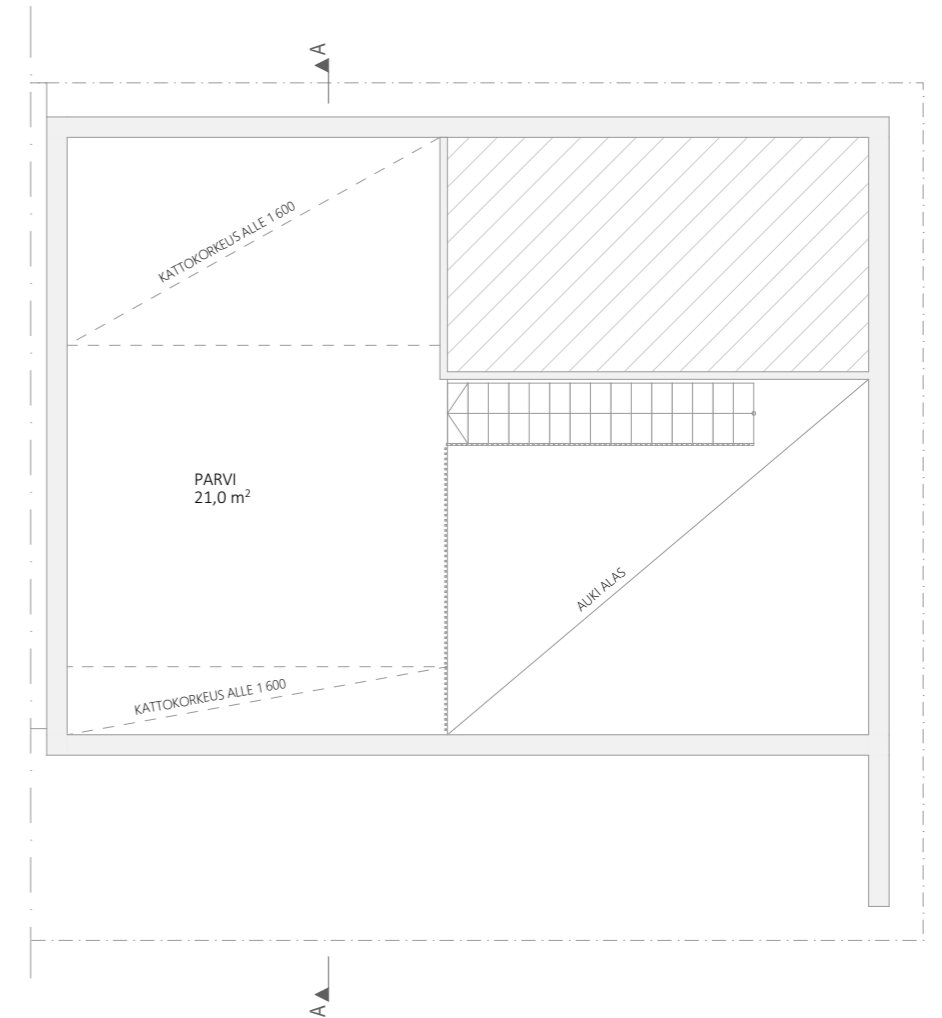

LUONNOKSET

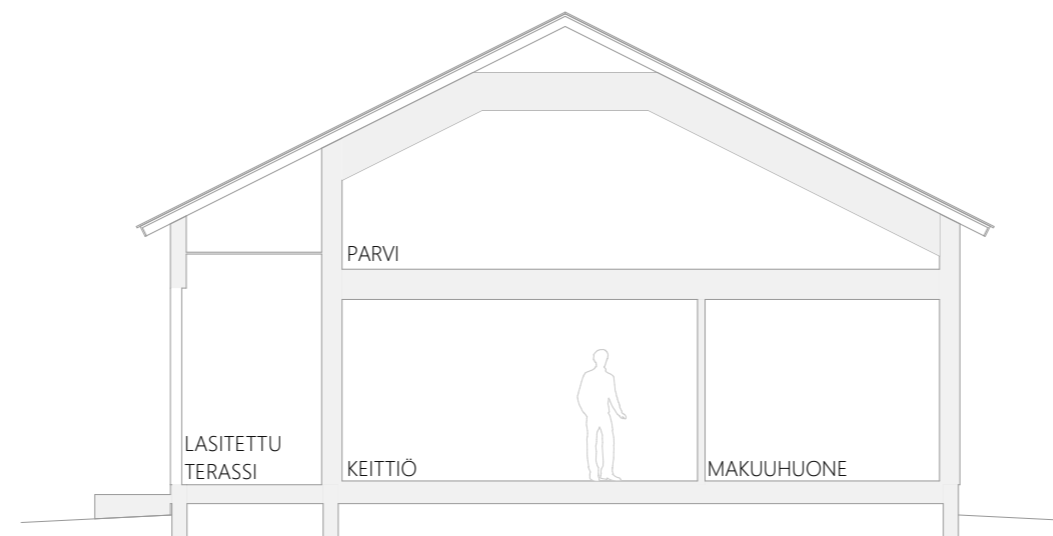
SAILA LASTIKKA 2022

1. KERROS

2. KERROS

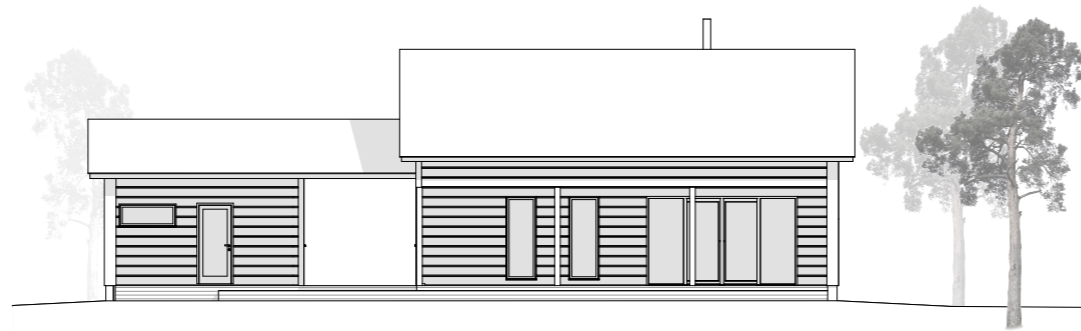

A-A LEIKKAUS

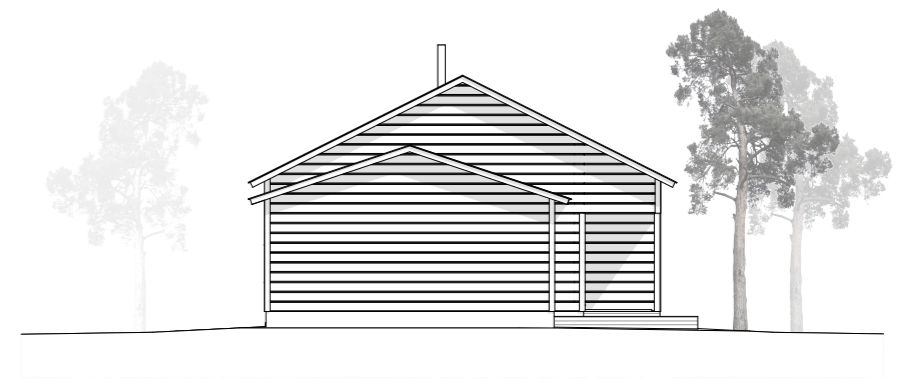
POHJAPIIRUSTUKSET 1:100
LEIKKAUS 1:100

LUONNOKSET

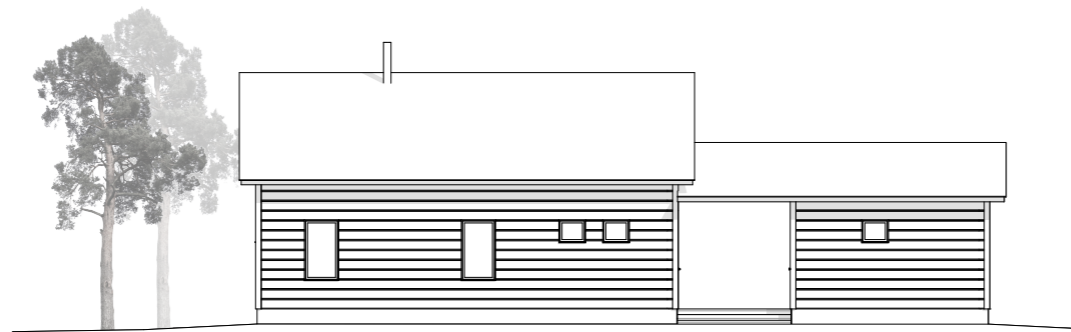
SAILA LASTIKKA 2022

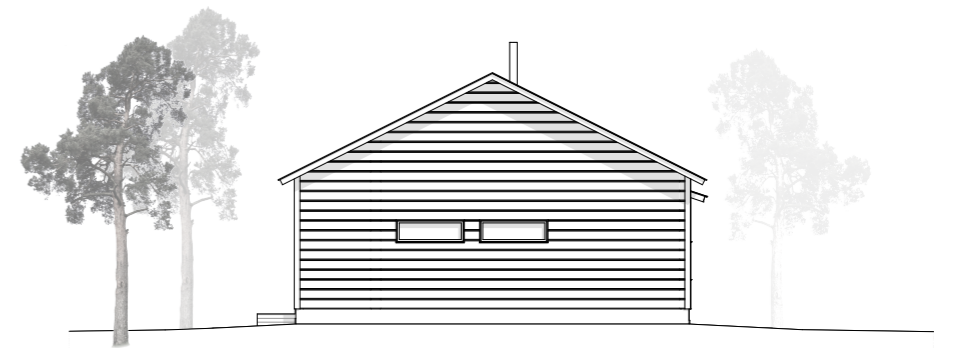
JULKISIVU LÄNTEEN

JULKISIVU POHJOISEEN

JULKISIVU ITÄÄN

JULKISIVU ETELÄÄN

POHJOISEN MÖKKI

LUONNOKSET

SAILA LASTIKKA 2022

